

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Hrabani Mauri expositiones in Danielelem - Cod. Aug. perg.
208**

Hrabanus <Maurus>

[S.l.], [9./10. Jahrh.]

Primus expositionis in Danielelem prophetam; liber secundus

[urn:nbn:de:bsz:31-57668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-57668)

A NNO TERTIO REGNI IOACHIM REGIS IUDAE VENIT
 NABUCHODONO SORREX BABILONI SIERIM ET OBSEDIT
 EAM. IOACHIM FILIUS IOSIE CUIUS QUARTO DECIMO ANNO REGNI
 PROPHETARE ORSUS E. HIEREMIAS. SUB QUO & IUDAM HOLDA MULIER
 PROPHETAUIT. IPSE E. QUI ALIO NOMINE APPELLATUR ELIACHIM.
 & REGNAUIT SUP TRIBUM IUDA & HIERUSALE ANNIS UNDECIM. CUI
 SUCCESSIT IN REGNO FILIUS EIUS IOACHIM COGNOMENTO LECHONIAS. QUINQUE
 MENSE REGNI SUI DIE DECIMA. CAPTUS AD UCIB; NABUCHODONO FOR DUC
 TUS QUE E. IN BABILONE. & IN LOCO EIUS CONSTITUTUS E. SEDECIA FILIUS
 IOSIE PATRIUS EIUS. CUIUS ANNO UNDECIMO HIERUSALEM CAPTA ATQ;
 SUBVERSA E. NEMO IGTUR PUTAT EUNDEN IN DANIELI PRINCIPIO. EE.
 IOACHIM. QUI IN ZECHIELI EXORDIO IOACHIM SCRIBITUR; ISTE ENI EX TREMA
 SYLLABA CHIM HABET ILLE CHIN. & OB HANC CAUSAM IN EUANGELIO SECUN
 DAM THEUM UNA UIDETUR DE. EE. GENERATIO QUIA SECUNDA. TER
RES CEDECADES IN IOACHIM DESIN & FILIU IOSIE. & TERTIA IN APIT AIO
 ACHIM FILIO HELIACHIM. QUOD IGNORANS PORPHIRIUS CALUMNIAM
 STRUIT ECCLESIE SUAM OSTENDENS IMPERTINACIUM EUANGELISTA
 MATHEI ARGUERENTUR FALSITATE. ET NOTANDU QUOTRIB; VICIB;
 UT SCRIPTURA REGUM & PARALIPOMENON TESTANTUR NABUCHODO
 NOSOR UASTAUIT TERRAM IUDA. HOC E. PRIMO CUM IOACHIM QUI &
 ELIACHIM NOMINATUS E. FILIUM IOSIE REGIS IUDA SUPERATU & UINC
 TU CATENIS DUXIT IN BABILONEM CUM UASIS DOMUS DNI QUAE POSUIT
 IN TEMPLIO SUI. SECUNDO CUM IOACHIM COGNOMENTO LECHONIAM FILIU
 EIUS SIMUL CUM MATRE & EUNUCHIS PRINCIPIB; ATQ; SERUIS EIUS
 TRANSULIT IN BABILONEM. ASPORTATIS SIMUL PRAOSISSIMIS UASIS DOMI
 DNI. TERTIO CUM SEDECHIAM COEPIT OCULISQ; PRIUAUIT. FILIOS EIUS

lib angie maioris.

Interfecit ac meliores quosque occidit. nec. ē. miseris adu-
 lescentis & uirginis senis & decrepitq; & incendit domum dñi
 murosque hierusalem destruxit. & quicquid p̄tiosū fuerat
 demolitus. ē. Siquis autē euaserat gladiū ductus. ē. In babilo-
 nē & seruiuit regi & filis eius. Unde hieremias iuxta terna-
 riū numerū enumerat translationē ludæorū dē terrasua
 primotria milia & uingintres. Secundo octingentos triginta
 duo. Tertio septingentos quadraginta quinque summā eorū
 computans dicit. eē. animas quattuor milia sexcentas. quod
 licet & historialiter p̄pter peccata populi ita factū fuerit.
 tamen spiritualiter innuit qđ omnes qui scē trinitatis fidē p̄ro-
 rem polluunt. ac quattuor euangeliorū doctrinā seruare n̄
 consentiunt. p̄fectionē que bonorū operū habere dispiciunt.
 obnoxii sunt seruitutis regis babilonis que eos lumine scientie
 priuatos in confusionis p̄p̄tate captiuitatē si se ante n̄ correge-
 rint neq; semet ipsos p̄ penitentia liberauerint abducat redi-
 gat & que in carcerem inferni ubi a dēternis claustris damna-
 ti gemit in p̄p̄tuum. ET IRA DIDIT DñS IN MANU SEI IN IOACHIM REGE
 IUDAE. Qđ autē traditus scribit̄ ioachim monstrat n̄ aduersarioꝝ
 fortitudinis fuisse uictoria sed dñi uoluntatis. ET PARTĒ UASORUM
 DOMUS DIETASPORTAUIT EŪ IN TERRĀ SENNAAR IN DOMŪ DĪSUI. ET UASA INTULIT
 IN DOMŪ THESAUROISUI. Terra senaar locus ē. babilonis in quo fuit cāpus
 durā. & turris quā usq; ad celū. hiq; ab oriente mouer̄t pedes suos p̄dificare co-
 nat̄. Unde & a confusione linguarū locus nomen accepit
 babilon. que in lingua nr̄a transferatur confusio. simulq; anim
 aduertendū qđ rex babilonis n̄ potuerit uniuersa uasada trans-
 fere. & in idolo qđ sibi finxerat collocare. sed partē uasorum

ij.

M.

templū dī quæ intellegendasunt dogmata ueritatis. si enim cunctos
philosophorū reuoluas libros. necesse ē. ut in his repperias ali
quam partē uasorū dī. ut apud platonē fabricatorē mundi
dīm. ut apud zenonē stoicorū principem Inferos & Inmorta
les animas & unum bonū honestatē. sed quia lungunt men
daciū ueritatq & naturæ bonū multas perdunt maculis. ideo
partē uasorum dī & n̄ omnia uasa Intēgra atque p̄fecta
coepisse memorantur; Mystice autē captiuitas hęc regis
loachim p̄ quam deductus ē. In babilonē. significat lapsum atq;
ruinā pastorū ac rectorū eclesie. qui ueri nabuchodonosor
hoc ē. diaboly arte delusi. In confusionē abducuntur errorū
atque uitiorū. & qui p̄ dñi gratiā ac studiū bonū alio sermone
doctrinæ. & bonis exemplis ad ueram religionē suscitare
debuerant. ipsi uariis uitis truci datq morte absorti sunt pec
catorū; hoc enim nomen loachim qui resuscitans t̄ qui. ē. con
surgens Interpretatur significat. cum quo simul p̄tiosissima
uasa dñi In captiuitatē asportantur. qui a illy qui In genij
acumine excellēbant. uel morū honestate fulgebant maloz
p̄positorū deprauatq exemplis. simul cum ipsis In p̄dā cesse
re diaboly. qđ & sic in hieremias p̄ ph̄ & c. In lamentationib;
suis deflere uidētur ubi dicit. egressus ē. a filiatione omnis
decor eius. facti sunt principes eius uelut arietes n̄ Inuenientes
pascua. & abierunt absque fortitudine ante faciem eos sub
sequentes. manū suā misit hostis ad om̄a desiderabilia eius.
quia uidit gentes Ingressas sanctuariū eius; hinc & psal
mista subitaneā uineæ dñi admirans de uastationē ad ipsū
dñm dicit. ut quid deposuisti macherimæ eius & uindemiant

eam omnes qui transeunt uiam. & exterminauit eam apud silua
& singularis ferus depastus. ē. eam;

J. II. **E**AIT REX ASPANI PRÆPOSITO EUNUCHORŪ SUTORŪ UT INTRODUCE
RET DE FILIIS ISRAHEL ET DE SEMINE REGIO ETTYRANNORŪ PUEROS
H IN QUIBUS NULLA ESSET MACULA. PRO ASPANE IN EDITIONE UULGATA
· ABIES DRI · scriptum repperi. ET POR PORTHOMIM. quod theodotio po
suit. lxx. & aquila electo stransulerunt. simmachus parthos
p uerbo nomen gentis intellegens. qđ nōs iuxta editionē ebreorū
In tyranos uertimus. maxime quia p̄cedit de regio semine. Unde
& arbitrantur ebrei danielē & annaniam & misaelem & aza
riam fuisse eunuchos. Implēta illa p̄phōcia quae ad zechiam
p̄ esaiam p̄phōciam dicitur. & de semine tuo tollent & facient
eunuchos In domo regis. si autē de semine fuerunt regio. nullū du
bium. ē. quin de genere fuerunt dauid. nisi forte huic sensui illud
contrariū sit qđ sequit̄. pueros siue iuuenes In quib; nulla ē. ma
cula. ut docerēt eos litteras & linguam caldaicam. philo arbi
tratur linguam ebreorū ipsam. eē. chaldeam. quia abraham
de chaldeis fuerit. qđ si recipiamus querendum. ē. quomodo
nunc ebrei pueri linguam quam nouerunt doceri uideantur.
nisi forte iuxta quorundam opinionē duas abraham linguas
& ebreorum & chaldeorū scisse dicamus; ET IN POSUITEIS NOMI
NA PRÆPOSITIS EUNUCHORŪ DANIELI BALDASAR. ET ANNANIAE.
SEDRAC. MISAELE MISAC. ET AZARIAE ABDENAGO. Non solū p̄posi
tus siue magister eunuchorū sc̄is In mutat nomina. sed & pharao
iosēph In aegypto appellauit. SOMIO JANEC. nolentes In tēpore
captiuitatis eos uocabula habere iudaica. Unde & p̄phōcia dicit
In psalmo. quomodo cantabimus canticum dñi In tēpore aliena.

porro dñs In bonam partē nomina mutat antiqua. & ex reb; Im
 pont uirtutū uocabula ut abram appellare & abraham. & sarai
 sa ram. In euangelio quoq; simon p&ri nomen accipit. & filij
 zebedei appellati sunt filij throni. qđ non ut plerique putant
 bonargēs sed emendatus legitur bo anerchem. PROPOSUIT AUTē
 DANIEL IN CORDE SUO NE POLLERETUR DE MENSA REGIS NEQUE DE UINO
 POTUS EIUS. Qui de mensa regis & de uino potus eius n̄ uult come
 dere ne polluetur. utique si sapientiā atque doctrinā babiloni
 orū sciret. eē. peccatū n̄um quā ad quiescere discere qđ non
 licebat; discunt autē n̄ ut sequantur. sed ut iudicent atq; conuin
 cant. quomodo si quis piā aduersū mathematicos uelit scribere
 impertus. ZALON MALCOC. risui patet & aduersus philosophos
 disputans. si ignorat dogmata philosophorū discunt ea mente.
 doctrinā caldaicā. qua & moy ses omnē sapientiā aegyptiorū
 didicerat. DEDIT D̄S MISERICORDIĀ ET GRATIĀ DANIELI IN CON
 SPECTU PRINCIPIS EUNUCHORUM. ET RETQ. Qui propter pec
 cata malorū ductus ē. In captiuitatē. propter uirtutum
 suarū magnitudinē statim mercedē recepit. posuerat enim
 daniel In corde suo ne pollueretur de mensa regis & epulis
 regis preposuerat uiles cibos; idcirco gratiā & misericordiā
 In conspectu principis eunuchorū accepit dño largiente. Ex quo
 Intellegimus pro necessitate rerū si quando scī diliguntur
 ab infidelib; dī. eē. misericordie n̄ bonitatis hominū puer
 forum; In ueri lib& qualiter omnipotens d̄s ad profectum
 hominū irasue moderamina dispensat. israheliticus
 quippe populus conditori suo delinquerat. & idcirco regi
 babilonio In captiuitate seruirebat. cum quo tamen ezechiel

pdesilus
 TRADUC
 QUEROS
 uulgata
 doio po
 Archof
 breorū
 ne. In de
 m & aza
 echnam
 ciere
 nulli du
 nsiu illu
 a. ē. ma
 lo. arbi
 am
 modo
 antur.
 nguaf
 IS NOMI
 ANIA
 i p̄posi
 & pharū
 tence
 Ca dicit
 aliena

propheta atq; daniel nec n̄ & tres pueri In captiuitatē mittunt.
 quos diuina gratia Ita sibi placabilem fecerat. ut peos uentura
 queq; p̄diceret. & ad fluctu populū mentē consolari dignaretur;
 Consideremus ergo si possumus quanta. ē. dispensatio sup̄ ne
 pietatis. quia sic iratus. ē. populo suo dñs. ut tamen n̄ omnimodo
 irascetur. Nam si iratus. n̄. ē. In captiuitatē populū minime
 tradidisset. & si omnimodo iratus. ē. electos suos cum illo In cap
 tuitatē n̄ mitteret; sed agit hæc diuina misericordia ut ex una
 eademque re ex qua carnalib; dat flagellū. & ea spiritalibus
 uirtutū præstet incrementū; cūque illos p̄ tribulationē pur
 gat. istos ex societate tribulationū ad maiora p̄merenda ex
 citat; & sic In iustus irascitur. ut tamen eorū corda p̄ iustorū
 consortiū consolentur. ne si omnimodo deserat. nullus post
 culpas adueniā redeat; tenendo igitur repellit & repellendo
 tenet. quando cum his quos diudicat. simul In tribulationē
 mittit quos amat; quis istatantē pietatis uiscera pensare
 sufficiat. quod & culpas populi dñs sine uindicta n̄ deserit.
 & tamen delinquentē populū a se funditus n̄ repellit; sic cū
 moyses ad re promissionis terrā exploratores. xij. misisset.
 ex quib; cum decem post modū desperationē populo faceret.
 isdem populus ira. murmuracionis accensus. seductum se
 ad dño. eē. conquestus. ē. ut eius cadauera lacerent In deserto;
 Cui om̄n̄ps d̄s iratus dixit quod nullus eorum terrā repro
 missionis Intra ret. quo tēpore compuncti. prauē se egis
 se cognouerunt sese In lacrimis afflexerant. & acuncti
 armis p̄tinus coeperunt contra hostes ascendere. ut re
 p̄ missionis terram post lacrimas Intra re potuissent;

quibus p moysen dñs dicit. dic eis. nolite ascendere neque pug-
 netis. non enim sum uobiscum neca datus coram inimicis uris;
 qua Inre pensandum est. si cum ipsis non erat.
 cur eos necaderent ascendere p hibebat; si autē cum ipsis
 erat quid. ē. quod ait. non enim sum uobiscū. sed mira dispensa-
 tione discipline ac misericordie & cum ipsis erat. & cum ipsis
 non erat; cum ipsis non erat ut uincerent. sed tamen cū ipsis
 erat ne ab hostibus perirent; O ineffabilia pi&atis uiscera cul-
 pas Insequitur. & tamen peccantes protegit. Iratum se Indi-
 cat. & tamen ab hostibus defendit; sic plerumque paruulo
 filio delinquenti Irascitur mater rephendit. Increpat uerberat.
 sed si hunc Inpreceptis Ireconspexerit. ubi Inmortis periculo
 ruat. manū tendit & retinet. & quae sic Irata uerba uerat.
 ac si non diligeret. sic diligendo retinet. ac si Irata n̄ uerba
 rasset; TEMPTA NŌS OB SECRETO SERUOS TUOS DIEBUS .X. ET
 DEN TUR NOBIS LEGUMINA AD UESCENDUM ET AQUA AD BI-
 BENDUM. ET RETQ; Incredulis fidei magnitudine non solū
 sibi corpulentiaē polliceri es uilioris cibi. sed tempus statuere
 non est temeritatis sed fidei; ob quam regias dapes con-
 temperant. P UERIS AUTEM HIS DEDIT DŌS SCIENTIAM ET DIS-
 CIPLINAM IN OMNI LIBRO ET SAPIENTIAM. DANIELI AUTEM IN-
 TELLECENTIAM OMNIUM VISIONUM ET SOMNIORUM. Nota
 quod dñs dederit scis pueris scientiaē & disciplinaē. secularium
 literarū Inomni libro & sapientiaē. p quo simmachus Inter-
 ptatus. ē. artē grammaticā ut cuncta quae legebant In-
 tellegerent. & spū dī de chaldeorum scientia ludicarent;
 Daniel autē hoc extra tres pueros habebat Insigne qd uisiones.

h.

ē m...
 of uen...
 gnar...
 o sup...
 omni...
 lū m...
 illo In...
 ut ex...
 talibus
 one pur
 renda...
 o u...
 llus post
 pellendo
 ulatione
 ensare
 deseru...
 let; sic
 ay. m...
 lo facer...
 u...
 In deser...
 x repro
 aue se...
 ac un...
 e. ut re
 usset;

& somnia quibus p̄ simbola quaedam futura monstrantur saga-
 ci mente cernebat. ut q̄d alij uidebant In fastas mate. hic oculis
 cordis aspiceret. COMPLETIS ITAQUE DIEBUS QUOS DIXERAT REX
 UT INTRODUCERENTUR. INTRODUXIT EOS P̄POSITUS EUNUCHOR
 IN CONSP̄CTU NABUCHODONOSOR. ET R̄TQ. Complēt̄ of dies triennij
 tempus Intellege. q̄d rex constituerat ut enuicq̄ trib; annis post
 ea starent In conspectu regis. & omne uerbū sapientiae & Intel-
 lectus q̄d̄ suscitatus ē. ab eis rex. Inuenit In eis decuplum super
 cunctos ariolos & magos quierant In uniuerso regno eius; pro
 ariolis & magis uulgata editio sophistarū & philosophos trans-
 tulit. n̄ iuxta hanc philosophiam. & sophistarū cam disci-
 plinam quam grecorū eruditio pollicetur. sed iuxta doctrinā
 gentis barbarae quae usque hodie chaldei philosophantur.
 FUIT AUTEM DANIEL USQUE AD ANNUM PRIMUM CŪ RIREGIS.
 Dicemus In consequentibus. quomodo cuiusque ad annū primū
 cū r̄ regis hic fuisse describitur. postea tertio anno eius dem
 cū r̄ regis. & primo darij fuisse memoratur.

.III.

IN ANNO SECUNDO REGNI NABUCHODONOSOR. VIDIT NABU-
 CHODONOSOR SOMNIUM. ET R̄TQ. Si post tres annos pueri
 Ingressi sunt In conspectu regis ut ipse p̄ceperat. quomodo
 nunc secundo anno regni sui somniū uidisse narratur. q̄d ita
 soluunt ebrei secundū hic annū regni eius dici omnium gentium
 barbararū. non ludaeorum tantū & chaldeorū. sed assyriorū
 quoque & aegyptiorū & moabitarū. & reliquarū nationum
 quas dño concedente superabat; Unde & iosephus In decimo
 antiquitatum scripsit libro. post annū secundū aegypti captiui-
 tatis. rex nabuchodonosor uidit mirabile somniū & conter

ritus. ē. sp̄s eius & somnus eius fugit ab eo. uidit rex somniū futuroꝝ.
 ut Interpr̄ ante uiro sc̄o qđ uiderat d̄s glorifi cōtur. & capti
 uorum dō que In captiuitate seruentiū. sic grande solaciū. hoc
 idem In pharao legimus. non quod pharao & nabucho dono ser
 uideremeruerint. sed ioseph & daniel digni & stiterunt ut Inter
 pr̄ibus omnibus pr̄ferrentur. **PRÆCEPIT ERGO REX UT UO
 CARENTUR ARIOLI ET MACI ET MALEFICI ET CHALDEI.** Quos nos
 ariolos & em̄. **ΕΡΧΑΟΙΟΥC.** Interpr̄ta sunt id. ē. Incantatores.
 ergo uidentur mihi Incantatores. ēē. qui uerbis rem pagunt.
 magi. quide singulis philosophantur. malefici. qui sanguine utun
 tur & uictimis & sepe contingunt corpora mortuorum. Porro
 In chaldeis. **ΣΕΝΕΑΟΣΟΥΕΙ.** significari puto. quos uulgus mache
 maticos uocat; Consuetudo autē & sermo communis magos pro
 maleficis accipit. qualiter habentur a pud gentē suā. eo qđ sint
 philosophi chaldeorū. & ad artem huius scientiā. reges quoque
 & principes eius den gentis omnia faciunt. unde & In natiui
 tate dñi saluatoris. ipsi primū ostium eius Intellexerunt. & ue
 nientes In scāmb & hlem adorauerunt puerū stella desuper
 ostendente. **ET DIXIT AD EOS REX. UIDI SOMNIUM ET MENTE
 CONFUSUS IGNORO QUID UIDERIM. EI RTQ.** Umbra quedam
 ut hadicam. aura somni atque uestigium remansit In corde
 regis. ut referentibus alijs possit reminisci eorū quæ uiderat.
 & nequaquam eū deciperent mentientes; responderunt chaldei
 regi syriace; huc usque quæ electis sunt sermone narrantur
 ebreo ab hoc loco usque ad uisionē annitertij regis baldasar.
 quæ daniel uidit In susif. ebreicis quidem litteris sed lingua
 scribuntur chaldaica quæ mihi sic syriacam uocat;

NISI INDICAUERITIS MIHI SOMNIUM ET CONIECTURAM EUS
 PERIBITIS UOS ET DOMUS URÆ PUBLICABUNTUR. ET ITQ.
 Comminatus. ē. poenam. pponit & premia ut si potuerint
 somniū dicere consequenter credat & iam his quæ incerta sunt.
 hoc. ē. quid significet somnium; quod si n̄ potuerint ea dicere
 de quib; rex implerisq; confusus poterat recordari & iam futurę
 Interpretationis p̄dant fidem. sequitur. SOMNIUM DICITE MIHI
 UT SCIAM QUOD INTERPRETATIONEM EUS QUOQUE UERAM LOQUA
 MINI RESPONDENTES AUTEM CHALDEI CORAM REGE DIXERUNT. SERMO
 QUEM TU REX QUÆRIS CRAUIS EST NEC REPPERIETUR QUIS QUAM QUI
 INDICET ILLUM IN CONSPECTU REGIS EXCEPTIS DIIS QUORUM NON EST
 CUM HOMINIBUS CONuersATIO. Confitentur arioly. confitentur
 magi. & omnes scientie secularis litteraturę præscientiam
 futurorū non. eē. hominū sed dī. ex quo probatur p̄ph̄as dī
 spū locutos qui futura cecinerunt. QUO AUDITO REX IN FU
 RORE ET IN IRAM MAGNA PRÆCEPIT UT PERIRENT OMNES SAPIENTES
 BABILONIS. ET ECRESSA SENTENTIA SAPIENTES INTERFICEBANT;
 QUÆREBATUR QUE DANIEL ET SOCIUS EIVS UT PERIRENT. ET CŒT;
 Querunt ebrei cur daniel & tres pueri n̄ sunt Ingressi
 ad regem cū aliis sapientib; & p̄lata sententia. iuebant
 periri cū cœleris; qđ ita differunt. ut eo tempore quo
 rex p̄mia & dona & honorē maximū p̄mittebat Ire
 noluerint. ne Inprudenter diuitias & dignitatē chal
 daicā uiderentur appōlere. aut certe ipsi chaldei In
 uidentes gloriæ eorū & scientiæ soly Ingressi sunt quasi
 soli p̄mia p̄cepturi. & p̄t ea Inpericulo uoluerint
 habere consortes. quos Insp̄ gloriæ refutauerunt;

III. ET INTERROGAVIT EUM QUIA REGE ACCEPERAT POTESTATE.
 QUAM OB CAUSAM TAM CRUDELIS SENTENTIA A FACIE REGIS
 ESSET EMISSA. Sciens chaldei quod decuplum super cunctos
 ariolos & magos quierant in universa chaldaea. daniel &
 tres pueri saperent & intellegerent. celauerant interro
 gatione regis. ne perberent sibi interpretatione somni. & ob
 hanc causam interrogat daniel de crudelitate sententiae
 quia causam sui periculi nesciebat; DANIEL INGRESSUS
 ROGAVIT REGEM UT TEM PUS DARET SIBI AD SOLUTIONE INDI
 CANDAM REGI. FITI; Tempus postulat non quo tractatione
 & sagacitate mentis occulta perquireret. sed quo occultoru
 dnm per careret. & ideo annamiam & misael & azariam.
 iungit ad preces. ne solus de suo merito uideatur presumere.
 ut quoru erat commune discrimen communis. est. oratio.

TUNC DANIEL PER VISIONE NOCTEM MYSTERIU REVELATUM. E.
 Somniu regis suo discit somnio. Immo & somniu & inter
 ptatione di revelatione cognoscit quod daemones ignorabat
 sapientia seculi non poterat sciri. Unde & apostoly mysteriu
 quod cum eis retro generationibus ignoratu fuerat dno reve
 lante cognoscunt. ET DANIEL BENEDIXIT DO CAELI. ET RELIQUA.
 Ad distinctione eoru qui uersantur in terra & demoniacis artibus
 atque perstriguntur a diabolis diludunt. daniel do caeli benedic. di
 eni qui non fecerunt caelum & terra peribunt; IPSE MUTAT TEM
 PORA ET AETATES. TRANS FERT REGNA ATQUE CONSTITUIT.
 Non ergo miremur si quando cernimus regibus reges & regnis
 regna succedere. quae di gubernantur & mutantur arbitrio.
 Causasque singulorum nouit ille qui conditor. e. omnium.

& sepe malos reges patitur suscitari ut mali malos puniat. &
 simulq; sub ostendit. & general; disputatione p̄parat audi-
 torem. & somniū qđ uidit. eē. demutationē & successionem
 regnorū. dat sapienciā sapientib; & scienciā Intellegen-
 tibus disciplinā; luxta illud qđ scriptum. ē. Audi & sapiens
 sapientior erit. qui n̄ habet dabitur ei. & anima que
 ferus & amore sapientie libenter sp̄dī Infunditur.
 in uersam autē animā n̄ Intra bit sapientia. IPSE RE-
 UELAT PROFUNDA ET ABSCONDI TA ET NOUIT IN TENEBRIS CON-
 STITUTA ET LUX CUM EO EST. Cui dī reuelat p̄funda & potest
 dicere. o profundum diuitiarum sapientie & scientie dī.
 iste habitante in se sp̄s scrutatur & cum p̄fundatī. & In pro-
 fundo anime sue fodit altissimos puteos. & omne terrā
 egerit que profundas aquas operire consuevit. seruatq;
 mandatum dicens. bibe aquas dī uis uasis & puteorū tuorū
 fontes qđ sequitur. NOUIT IN TENEBRIS CONSTITUTA & LUX
 CUM EO EST. Tenebre significant ignorantiam. & lux
 scienciā atque doctrinā. Ita que dñm ut p̄uersa n̄ celant.
 Ita recta ambiunt atque circumdant. siue Ita Inter pre-
 tandum. ē. qđ tenebrosa mistica queque & profunda
 significant illud qđ legimus In prouerbiis. Intelleg &
 quoque parabolam & tenebrosam sermonem. hoc ipsū
 significat qđ in psalmis legimus. tenebrosa aqua In
 nubibus aeris. qui enim ad excelsa conscendit & terrena
 deserens In Instaurauit tenuissimū aerem. & & heria
 queque desiderat. iste nubis efficitur ad quam ueritas dī
 puenit. & que sup̄ scōs pluere consuevit. replētus que

21.

scientiae multitudine. habet multas aquas in corde suo tenebro
 sas. & In uoluta caligine quam solus moyses In greditur & lo
 quitur deo facie ad faciem. de quo scriptum. e. posuit tenebras
 latibulum suum. TIBI DS PATRUM MEORUM CONFITEOR TE QUE
 LAUDO. Ne sui uideatur merito quod Imperauit refert ad patrum
 iusticiae & ueritatem di qui seminis eorum & iam In captiuitate
 miseretur. ET NUNC OSTENDISTI MIHI QUAE ROGAMUS TE.
 Quod quattuor rogant unio stenditur. ut arrogancia fugi
 at ne solus Imperasse uideatur & agat gratias quod misteriu
 somni solus audierit. POST HAEC INGRESSUS EST DANIEL AD
 ARIOH. QUEM CONSTITU ERAT REX AD INTERFICIENDOS SAPIEN
 TES BABILONIS. SICEI LOCUTUS EST SAPIENTES BABILONIS NE PER
 DAS. ET RETQ. Imitatur clementiam domini qui pro persecutorib;
 deprecatur. & non uult eos perire propter quos ipse fuerat
 periturus. TUNC ARIOH FESTINUS INTRODUXIT DANIELEM AD
 REGEM ET DIXIT EI INUENI HOMINEM DE FILIIS TRANS MICRATI
 ONIS IUDAE QUI SOLUTIONEM REGI AD NUNTIIET; Di gratiam
 ad suam refert diligentia & Inuenisse se dicit. cum daniel
 se uero obtulerit ut In tro duceretur ad regem. In quo fraus
 ostenditur nuntiatorum qui cum bona nuntiant sua uideri
 uolunt. qui autem solutionem somni repromittat. utique
 ante narraturus e. somniu. & nota quod de filius iuda sit
 daniel non sacerdos sicut In fine belis fabula conant.
 RESPONDIT REX ET DIXIT DANIEL CUIUS NOMEN ERAT BAL
 TASAR. PUTAS NE UERE INDICARE POTES MIHI SOMNIUM
 QUOD UIDI ET INTERPRE TATIONEM EIUS. Seruat ordinem
 questionis ut prius somnium quod se magis ignorare respon

derant. & p̄tea Interpretationē querat somny. ut cū som-
 niū audierit & quae uiderat recognouerit. tunc credat
 & Interpretationi quae uariā recipit coniecturam. ET RESPON-
 DENS DANIEL CORAM REGE. MITERINUM QUOD REX INTER-
 ROGAT SAPIENTES. MACI. ET ARIOLI. ET AURUS PICES NEQUE UN-
 DICARE RECI. Pro aurospiciū; q̄d nos ueramus In breo gaza
 renos habet. q̄d solus simmachus. siste. Interpretatus. ē. & quos
 greci solent. n̄ta. appellare. qui ex ta Inspiciunt & ex his
 futura praedictant. misteriu autē uocans ordinē somny.
 reuelatio ostendit quicquid occultum. ē. & ab hominib;
 ignoratur posse misteriu nuncupari. Tulit quoque regi
 paruam suspicionē. ne humana estimē Inueniri posse
 solera. q̄d dī solus notitiae reseruat. SEDEST D̄S IN
 CAELO REVELANS MISTERIA. Frustra igitur ab hominib;
 queris In terra. q̄d solus nouit dī In caelo. & occulte rēra
 hanc eum a multorū deorū cultus. ad unius dī notitiam
 dirigit. QUI INDICAVIT TIBI REX NABUCHODONOSOR QUAE
 UENTURA SINT IN NOUISSIMIS TEMPORIBUS. Absque ad-
 olationis uitio ueritatis sociata blanditur ut regi q̄d illi
 ad d̄s sint misteria reuelata quae nouissimis sint uentura tem-
 poribus. nouissimi autē dies aut ex eo numerati sunt tempo-
 re quo daniel somniū reuelatū. ē. usque ad consummati-
 onem mundi. aut certe hoc sentiendū quod uniuersa
 Interpretatio somny tendat ad finē. In quo Imago statu-
 quae cerntur continenda. ē. SOMNIUM Tuum ET VISI-
 ONES CAPITIS Tui IN CUBILITINO HUIUSCE MODI SUNT.
 Non dixit uisiones oculorū tuorū. nequid putarem?

eē. corporeum sed capitis; sapientis enim oculi In capite ipsius
 In principalij uidelicet cordis. iuxta illud qđ in euangelio legim^r.
 beati mundo ^{conde} quo ipsi dñm uidebunt; & quid cogitatis In cordib;
 ur̄is. alij uero ex huius occasione capituly. S̄ONEXI. ñ In corde
 sed iuxta platonē In cerebro suspicantur; TU REX COGITARE
 CAEPISTI IN STRATU TUO QUID ESSET FUTURUM POST HAEC. ET
 QUI REVELAI MYSTERIA OSTENDIT TIBI QUAE UENTURAS UN^t.
 ET RETQ. Sciendum quoque ē. quia prophētae tempora
 In uicem sibi concinnunt ad probationē ut aliquando ex fu
 turis pr̄terita aliquando uero ex pr̄teritis probentur futu
 ra; Dixerat enim moyſes. In principio creauit d̄s celū & terrā.
 sed quis crederet qui a uerū de pr̄terito diceret. si de futuro alia
 aliquid ñ dixisset; In ipsius & enim libri fine In cuius exordio
 illa de pr̄terito dixerat aliquid prophētae placob uocē
 de uenturis p̄miscuit dicens. Non auferetur sceptrū de iuda
 & dux de femoribus eius donec ueniat qui mittendus ē. & ipse
 erit ex pectatio gentiū; qui & iam p̄ semetipsum eundē qui mit
 tendus erat et quem docebat populo p̄phēta ait dicens. pro
 phētam uobis suscitauit dñs d̄s ur̄ de fratribus ur̄is tamquam
 me ipsum audietis; erit autē omnis quicumq; ñ audierit
 p̄phētam illum exterminabitur de populo suo; Cur ergo
 pr̄teritas uentura p̄miscuit. nisi ut dum In plerentur ea
 quae de futuro praediceret. ostenderet & sicem quia de pr̄
 terito uera dixisset; qui itaque docuimus qualiter ex futuro
 rum prophētae probentur pr̄terita; restat nunc ut ad
 huc de sacris eloquiis ostendamus quomodo ex prophētae
 spū ex pr̄teritis probentur futurae; ceteris ex babilonicis

cum somniū uidiſſet & miſit ad magos & ariolos omnes que ſapientes
 babiloniæ conuocauit. nec ab eis ſolum modo interpretationē
 ſomni. ſed iam ſomniū quaſiuit ut nimirū ex præterito
 colligeret. ſiquid in eorū reſponſionibus de futuro certū tene
 ret; quicum dicere nulla potuiſſent. daniel deductus ad me
 dium. ē. quide interpretatione ſomni & de narratione requiſi
 tus. n̄ ſolum hoc reſpondit quod interrogatus ē. ſed ipſam ſom
 ni originem replicauit dicens; Tur̄x coepiſtq̄ cogitare Inſtra
 tutuo quid. eēt. futurū poſt hæc & paulo poſt. Tur̄x uidebas
 & ecce q̄ſi ſtatua una grandis & cōſera. Cuius uidelicet ſomni
 mox ordinē dixit que quid ex eodem uenturū ſequebatur ape
 ruit; penſemus ergo ordinem p̄ ph̄ſiæ. a cogitationibus uenit
 ad ſomnium. a ſomnio p̄ uenit ad futura. qui ergo ipſam ut ſa
 dicam radicem ſomni p̄tulit. p̄fecto ex præteritis probauit
 quam uera. eēt. que de futuris diceret. proph̄ſiæ autē præſen
 tis temporis nec præteritiq̄ ad teſtatione Indiget nec futuri. quia
 cum reſ ipſa que oſtenditur certitudinē ad teſtatur. Tur̄x Inquit
 cogitare coepiſtq̄ Inſtratutuo quid. eēt. futurū poſt hæc. Pro
 eo quod. ē. hæc ſol̄ ſeptuaginta dies nouiſſimos tranſtulerunt.
 quod ſi ita legitur ſollicitus requiramus ubi dies nouiſſimi
 ſcripta ſunt. & redarguimus eos qui mundū non putant peri
 turum. eēt. numquam dies appellantur nouiſſimi ſi mundus
 eēt. æternus. quod que d̄r tur̄x cogitare coepiſtq̄. Indicat
 cauſas ſomni quod idcirco illi d̄s futuro rū miſteria reuela
 uerit. quia ipſe rex ſe reuoluerit uentura. & ut nabucho
 dono ſor̄ diuine Inſpirationis mir̄etur gratiã. non ſolum
 quid In ſomnio uiderit. ſed ante ſomniū quid tactus cogita

.H.

uerit exponit; ET QUI REVELAT MISERIA OSTENDIT TIBI QUAE
 VENTURAS SUNT; Illud quod In euangelio legimus. qui solem suū
 omni facit sup bonos & malos. & iam sup nabuchodonosor Intel
 legimus. eē. conplēum. tanta enim clementia. ē. omnipotentis
 dī. ut & iam nabuchodonosor dispensationis suae quam mundum
 regit misteria reuelauerit. Interrogemus eos qui diuersas ad se
 rant. eē. naturas. cuius naturae nabuchodonosor Intellegant
 bonae animalis. si bonae cur Impius dicitur. si maleae cur
 malo atque terreno id. ē. cōnico. sua dī sacramenta monstra
 uerit; MIHI QUOQUE NON IN SAPIENTIA QUAE EST IN ME PLUS
 QUAM IN CUNCTIS UIVENTIBUS SACRAMENTŪ HOC REVELATUM
 EST. SED UT INTERPRĒTATIO RECI MANIFESTA FLERET; Putaue
 rat rex notitiam futurorū solertia mentis humanae posse conpre
 hendi. & ideo sapientes babilonis Interfici lusserat. ergo daniel & eos
 excusat quid dicere non potuerunt. & ipse Inuidiam fugit nequis aesti
 mō & eum quae dicitur. ē. propria dixisse sapientia. causa autē reue
 lationis pphēcie regis. ē. desideriu qui uoluit uentura cognoscere.
 ergo honorat quando propter illius scientiā sibi dicit ad dō misteria
 reuelata. & hoc considerandū. quod somnia In quibus aliqua
 uentura significantur. & quasi p nubilū ueritatis demonstrantur.
 non pateant coniectoribus humanae mentis arbitrio. sed dī solius
 scientiae; **T**U REX UIDEBAS ET ECCE QUAS I STATUA UNACRAN DIS.
 STATUA ILLA MACNA. ET STATURA SUBLIMIS TABAT CONTRATE.
 ET INTUITUS EINS TERRIBILIS ERAT. HUIUS STATURAE CAPUT EX AURO
 OBILMO ERAT. PECTUS AUTEM ET BRACHIA DE ARCENTO. PORRO VEN
 TER ET FEMORA EX AERE. TIBIA AUTEM FERREAE. PEDUM QUAE DAM
 PARS ERAT FERREA. QUAE DAM FICTILIS. UIDEBAS DONEC ISTA ABSISUS

V

26.

EST LAPIDIS IN MANIBUS ET PERCUSSIT STATUAM IN PEDIBUS SUIS
FERREIS ET FICTILIBUS ET COMMINUIT EOS. TUNC CONTRITASUNT
PARITER FERRUM TESTA AER ARGENTUM ET AURUM. ET REDUCTA
QUASI IN FAUILLAM EST TUM AERE RAPTASUNT VENTO. NULLUS
QUE LOCUS INVENTUS EST EIS. LAPIDIS AUTEM QUI PERCUSSERAT
STATUAM FACTUS EST MONS MAGNUS ET INPLEUIT UNIUERSAM
TERRAM. ET RETQ; PRO STATUA. ID. E. ANAPIAN. quod solus in
ptatus. e. simmachus. ceteri imagine transfulerunt. uolentes
hoc nomine similitudine ostendere futurorum. sequamur in
terpatione ppheticam. & danielis uerba calcantes. que ab
illo breuiter dicta sunt Latius exponamus; Caput inquit aureum.
tues rex per quod ostendit regnum primum babiloniū. auro
preciosissimo comparatum. & postea consurgit regnum aliud
minus te. medorum uidelicet atque persarum. quod argentum
habet similitudine. minus priori & maius sequente. & regnum
tertium aliud aeneum. quod imperabat uniuersa terra.
alexandrum significat & regnum macedonum. successorum que
alexandri quod recte aeneum dicitur; Inter omnia enim metalla. aes
uocalius. e. & retinuit darius. & fontis eius longe lateque dif
funditur. ut non solum famam & potentiam regni. sed eloquentiam
greci sermonis ostenderet; regnum autem quartum. quod p
spicue patet ad romanos. ferrum. e. quod comminuit & do
mat omnia. sed pedes eius & digitus. ex parte ferrei ex parte fictiles
sunt. quod hoc tempore manifestissime conprobatur; sicut
enim in principio. nihil romano imperio fortius & durius
fuit. ita in fine rerum. nihil imbecillius quando in bellis ciui
libus & aduersum diuersas nationes. aliarum gentium barbararum

Indigemus auxilio. In fine autē regnōrū horū omniū. auri & ar
 genti aeris & ferri. absusus. ē. Lapis dñs atque saluator. sine
 manibus. id. ē. sine coitu & humano semine de uirginali
 & contritis omnibus regnis. factus. ē. mons magnus & Imple
 uit uniuersam terram. quod iudei & Impius porphirius. male
 referunt ad populū isrl̄ quem In fine seculorū uolunt esse
 fortissimū. & omnia regna contere & regnare In aeternū.
 Multorum relatione comptum. ē. In p̄ra uel lapide xp̄m
 .ēē. significatum cum p̄ph̄a daniel lapidē hunc dicit qui
 absusus a monte sine manibus percussit & comminuit omnia
 regna. & repleuit omnē terram quod euidenter de xp̄o dictum
 ē. & In lege p̄ra de qua fluxerunt aquae. xp̄s. ē. appellatus.
 p̄ra autē Inquit erat xp̄s. & p̄rus apostolus Inter cetera ad
 Iudeos ait. hic. ē. Lapis qui reprobatus. ē. a uobis edificantib;
 offensio ergo posita In sion xp̄s. ē. sion uero altitudo. ē. siue ciui
 tas ipsa hierusalem. quae propter notitiā dī. n̄ In merito ex cel
 sa dicit. ē. In qua saluator a dō patre suo positus predicator.
 offensio factus. ē. Iudeis. dum se filium dī predicat. natus de
 sp̄sco ex muliere. p̄ corpus autē eius scandalū passusunt & di
 cebant nonnemater & fr̄s eius apud nos sunt. quomodo ergo
 hic dicit. quia de celo descendit. nolentē uerba gestis con
 parare ut p̄ In de agnoscerent n̄ absurdū. ēē. quod dicebat.
 de celo se descendisse q̄si corpus operari & cur. & non dī latens
 operibus. tamen se pro dens In corpore; p̄ra ergo haec scan
 dalum. ē. Iudeis & offensio; quae p̄ra sine dubio corpus Intel
 legitur saluatoris. haec excussa sine manibus. propter ea quia
 sine uiro de sp̄sco facta de uirgine. ē. D̄S. MAC. NUS. OSTIEN. DIT

.l.m.

NECIQUAE FUTURASUNT POSTEA; Rursum reuelationē somnij
 non suidicit meriti. sed ut inter prælatio regim manifesta fieret
 & doceret regem quod dñs solus. eēt. colendus; TUNC REX NA
 BUCHODO NOSOR CECIDIT IN FACIEM SUAM ET DANIELEM ADORA
 UIT. ET HOSTIAS PRAECEPIT ET INCENSUITSACRIFICARENT EL.
 Hunc locum calumniatur porphirius. quod num quam sup
 bissimus rex captiuum adorauerit. qñ non & licaones ob sig
 norū magnitudinē. paulo & barnabæ uoluerint hostias
 immolare. Error ergo gentilium qui omne quod sup se est
 deos putant. scripturæ n̄ debet & In putari quæ simpliciter
 refert uniuersa que gesta sunt. sed hoc possumus dicere. qd
 causas adorandi & immolatarū hostiarū. & Incensi atque
 sacrificij ipse rex posuerit dicens addaniel; VERE DŌ VŌ DŌ DE
 ORUM EST. ET DŌS RECUM. ET REVELANS MISTERIA QUŌ POTUISTI
 APERIRE SACRAMENTŪ HOC; Ergo non tam danielem quam in
 daniele adorat dñm. qui misteria reuelauit. quod alexan
 drum magnum regem macedonū. In pontifice lolade legimus
 fecisse. quod si displice hoc dicendū ē. nabuchodonosor signo
 rum magnitudine & stupore confusus. quid faceret ignoras
 se. ut qui dñm uerum intellegebat & dñm regum seruum eius
 adoraret & illy adoleret & incensum; TUNC REX DANIELEM IN
 SUBLIME EXIOLLIT. ET MUNERA MACNA ET MULTA DEDIT EL. ET
 CONSTITUIT EUM PRINCIPEM SUPER OMNES PROVINCIAS BABILO
 NIS. ET PRAEFECTUM MACISTRATUM. SUPER CUNCIOSSAPIENTES
 BABILONIS; Et in hoc calumniator ecclesie propheta repre
 hendere nititur. quare n̄ recusauerit munera. & honorem
 babilonium libenter suscepit. non considerans ideo regem

uidisse somniū & Interpretationis misteria p̄ puerū reuelata.
 ut daniel cresceret & In loco captiuitatis princeps omnium
 fieret caldeorū. & di omnipotentia nosceretur. quod quidem
 & ioseph apud pharaonē & aegyptū factum legimus. & mardo
 cheo apud assuerum ut In utraque gente haberent captiui.
 & peregrinantes ex iudeis solacia uidentes hominē gentis suae
 aegyptiorū. eē. principē uel caldeorū. DANIEL AUTEM POS
 TULAUIT ARECE. ET CONSTITUIT SUPER OPERA PROUINCIAE BA
 BILONIS. SEDRAC. MISAC. ABDENAGO. Non obliuiscitur eorū.
 cum quibus dñm deprecatus. ē. & qui secū periclitati fuerunt
 itaque facite eos iudices prouinciarū. ipse autē a regis latere
 non recedit. **VI.** **ANNONONODECIMO** NABUCHODONOSOR REX FECIT
 STATUAM AUREAM. ALTIUDINE CUBITORUM SEXAGINTA LATITU
 DINE CUBITORUM SEX. Vt lox obliuio ueritatis et quid dudū seruū
 di quāsidm̄ adorauerat. nunc statuam sibi fieri iubeat ut ipse
 adoraretur In statua. quod autē aurea fit & In finitq̄ ponderis.
 illud In causa. ē. ut stuporē uidentibus crearet. & res Inanis
 adoraretur ut dñs. ut dum quisque suam sacraret & auaritiā.
 daturque po occasiōē captiuorū. barbaris. nationibus salu
 tis occasio. ut qui primū p̄ danielis reuelatiōē potentiam
 cognouerant. unius di In trium quoq; puerorū fortitudine
 discant mortem debere contemni. & idola non colere. **ET STA
 TUIT EAM IN CAMPO DURAM PROUINCIAE BABILONIS.** Pro dura
 theodotion deira. simmacus duram. lxx autē. **ΗΡΙΒΛΟΝ**. trans
 tulerunt. quod nos uarium uel conclusum locum dicere possu
 mus. **MISIT AD CONCRECAN DOSSATRA PASMACHISTRATVS. ET
 IUDICES ET TIRANNOS ET PRAEFECTOS. OMNES QUE PRINCIPES**

REGIONUM. Ex celsa periculo sius stant. & citius conruunt que
 sublimia sunt principes congregantur ad adorandum statuam.
 ut principes seducantur & gentes. qui enim diuites sunt & po-
 tentes. dum timent carere diuitias & potentiam. facilius sup-
 plantantur. seductis autem magistratibus. subditi populi ma-
 iorum & em plopereunt; **EI PRECO CLAMABAT VALENTER**
VOBIS DICTUR POPULIS ET LINGUIS. IN QUA HORA AUDIERITIS
SONITUM TUBAE FIS TULAE ET CITHARAE ET SAMBUCAE ET PSALTE
RIL. ET SIMPHONIAE ET UNIUIERSI GENERIS MUSICORUM. CADEN
TES ADORANTE IMAGINEM AUREAM QUAM STATUIT NABUCHO
DONOSOR REX. SI QUIS NON CECIDERIT ET ADORAUERIT. EADEM
HORA MITTETUR IN FORNACEM IGNIS ARDENTEM; Non quo-
 omnes populi uniuersarum nationum in campum duram pote-
 rant congregari. & adorare statuam auream. sed quo in prin-
 cipibus multarum gentium omnes gentes & populi adorasse
 creduntur; omnem scripturam sanctam mente percurrens. nisi tamen
 me fallit obliuio numquam reperio quod sanctorum quisquam dominum
 cadens adorauerit; sed quicumque idola & demones & res
 illicitas adorauerit. cadens deus adorare ut in presenti loco
 non semel sed crebrius; & in euangelio diabolus loquitur ad
 dominum. haec omnia dabo tibi si cadens adoraueris me; sed & hoc
 dicendum omnes hereticos. qui fulgore eloquentiae secula-
 ris. falsum dogma componunt auream statuam facere. &
 quantum in se est. persuasione compellere. ut cadentes adorent
 idolum falsitatis. **STATIM UT AUDIERANT OMNES POPULI SONI**
TUM TUBAE. PHISTULAE ET CITHARAE. ET RETQ; Eodem sensu
 accipiendum quo supra. ut omnes populos intellegamus

3j.

In principibus neque enim ad eē. uniuersae simul poterant
naciones; STATIMQUE ET IN IP SO TEM PORE ACCEDENTES
VIRI CAL DEI ACCUSSAVERUNT IN DEOS. ET RETQ. Quos prae
positos In babilone regis operibus Inuidebant & offende
bantur. peregrino cultu & auersione idolorū nancti occasi
onē criminabantur apud regem. denique sequitur. SUNT VIRI
IUDAEI QUOS PRAEPOSITOS CONSTITUISTI SUPER OPERA REGIONIS
BABILONIAE. SED RAC. MISAC. AB DENACO QUI CONTEMPSERUNT
DECRETUM Tuum. Et quodam modo sic loquuntur quos prae
liti nobis & captiuos ac seruos principes. eē. fecisti. hiel atq
In supbiam tua praeccepta contemnunt; DEOS TUOS NON COLUNT.
ET STATUAM AUREAM QUAM EREXISTI NON ADORANT; Quod
In principio huius diximus uisionis hic manifestus ad proba
tur. alios eē. deos nabuchodonosor. & aliam statuā aureā.
quam In cultū suū uisus sit erigi. nam & In consequentibus ipse
rex loquitur. deos meos non colitis. & statuam aureā quā
constitui n̄ adoratis. alij hanc dicunt scripturae scē consue
tudinē. ut unum idolum appellat & pluraliter. ut ē. illud
In exodo de titulo. isti dixerunt. qui eduxerunt te de terra
aegypti. & In regum uolumine. hieroboam ponens aureum
utulū In b & hel. idola fecisse narratur. & e contrario multa
demonia singulari numero appellantur. In esaia. Inclina
uit se & adorauit illud. & uotum faciens dicit d̄s meus estu;
PROSTERNITE UOS. ET ADORATE STATUAM AUREAM QUAM
FECI. QUOD SI NON ADORAUERITIS. EADEM HORA MITEMINI
IN FORNACEM IGNIS ARDENTEM; Quamquam In furore prae
cepit adduci pueros tamendat spatū pentudinis ut si ceci

derunt & adorauerunt prior culpa ueniam consequatur. sin
 autē adorare contempserit praesens poena sit fornacis ardentis.
 ET QUIS EST D^S QUI ERIPLET NOS DE MANU MEN. Ille uidelicet
 cuiusseruum dudum adorasti quem uere d^m deorū & d^m regū
 .eē. dixisti. RESPONDENTES SED RAC MISAC ET AB DENACO DIXERUNT
 RECI NABUCHODONO SOB REX NON OPORTET NOS DE HAC RE RESPON
 DERE TIBI. In ebreo non habet regem ne adolari uiderentur
 impio. aut regem uocare qui ad iniqua conpelleret. quod
 si quis contentiosus regem quoque legerit dicamus eos non pro
 caciter regem ad effusionē sanguinis sui prouocare. sed ita
 reddere regi honorem debitum ut dicitur nō ledatur. quod
 autē ait. non oportet nos de hac re respondere tibi. ille sensus
 .ē. non debes audire uerba quorum iam rebus ipsis probabis
 fortitudinē atque constantiam; ECCE ENIM D^S N^R QUEM COLI
 MUS. POTEST ERIPERE NOS DE CAMINO IGNIS ARDENTIS. ET DE IN
 IS MANIBUS REX LIBERARE; Unde putauerat terrere pueros.
 In decernit in eis materiam fortitudinis. nec in longū deferunt.
 sed p^sens sibi pollicentur auxilium dicentes. ecce enim d^s n^r
 quem colimus ipse nos. & de eo quod minaris incendio. & de eius
 manibus potest liberare. quod si noluerit pulchre ad id quod
 dixerit potest eripere nos. non in tulit contrariū si non potu
 erit. sed si noluerit. ut non in impossibilitate dⁱ. sed uoluntatis
 sit si perierint; nota tibi rex sit qui a deo tuos nō colimus.
 & statuam auream quam erexit non adoramus; siue statuā
 ut simmachus. siue imaginē auream ut & ceteri transtulerunt
 uoluerimus legere. cultores dⁱ adorare eam non debent; ergo
 ludices & principes saeculi qui imperatorum statuas adorant

& imagines. hoc se facere intellegant. quod tres pueri facere
 nolentes placuerunt dō. & notanda proprietas. deos coly lma
 ginem adorari dicunt. quod utrumque seruū dī non conuenit;
VII **T**UNC NABUCHO DONOSOR REX REPLETUS FURORE. ET ASPEC
 TUS FACIE EIUS COMMOTUS EST; IN quibusdam psalmis tituly
 prænотantur. pro his qui commotabuntur. sermo igitur
 commotionis ambiguus. ē. & de bono in malū & de malo in
 bonum. neque enī commotio uultus nabuchodonosor. bone
 poterit coaptari parq. licet & quidam & in scriptione psalmo
 rum. de bono ad malū refferant. quod hi qui naturaliter de
 buerant intellegere dīm. contra xp̄m & scōs eius p̄ turbati
 one mentis & furore moti sunt; **E**T PRÆCEPIT UT SUCCENDE
 TUR FORNAX. SEPTUPLUM QUAM INCENDI SOLEBAT. ET RETE.
 Quasi n̄ possit simplex & solitus ignis trium puerorū consume
 re corpora. sed furor & ira que in sanie pxima. ē. modū tenere
 non potest. & uult eos multiplicis poenę comminatione terre
 re. quos paratos uidebat ad mortem; **E**T CONFESIT IM VIRI ILLI.
 VINCTI CUM BRACHIIS SUI ET THIAS ET CALCIA MENTIS ET VES
 TIBUS. MISI SUNT IN MEDIUM FORNACIS IGNIS ARDENTIS. ET CĒT;
 Pro brachius quasi simmachus interpretatus. ē. ANAZIPIANA
CIN. aquila & theodotion saraballa dixerunt. & n̄ ut corrup
 te legitur sarabara. lingua autē caldeorū sarabala crura
 hominū uocantur & tibie. & ozah & iam brachia eorū quibus
 crura teguntur & tibie. quasi crurales & tibiales appellate
 sunt. thiaara autē. uerbum grecum. ē. & rursus uersum
 in latino. de quo & uirgilius sceptrum que sacer que thiaara.
 thiaara autē genus. ē. pallioly. quo persarū caldeorum que

genus utitur. PORRO VIROS ILLOS QUI MISERANT SEDRAC MISAC
 ABDENAGO. INTERFECIT FLAMMA IGNIS. EOS VIROS DE QUIBUS
 SUPRADIXERAT. & VIROS FORTISSIMIS DE EXERCITU SUO IUSSIT. UT LIGA-
 TIS PEDI BUS SEDRAC MISAC ABDENAGO MITTERENT EOS IN FORNACEM
 IGNIS ARDENTEM. NON ERGO FORTUITO QUOS CUMQUE MINISTROS
 PERDIDIT NABUCHODONOSOR. SED VIROS FORTES DE TOTO EXERCITU SUO
 & AD BELLA PROMPTISSIMOS. UT NON SOLUM MIRACULA PERMESCE-
 RE SED & EXERCITUS SUI DAMNA SENTIRE; VIRI AUTEM HI ID EST SEDRAC
 MISAC ABDENAGO. CECIDERUNT IN MEDIO CAMINIS IGNIS ARDEN-
 TIS CONLIGATI; Grande miraculum ligati mittuntur In forna-
 cem. & cadunt In medio ignis precipites. ardent uincula quib;
 ligati sunt. & uiciorum corpora tamen flamma non tetigit.
 huc usque ebrei legunt. media que sequuntur usque ad finem
 cantacrium puerorum. In hebreo non habentur. de quibus ne
 omnino preterisse uideamur. pauca dicenda sunt; STAN SAU-
 TEM AZARIAS ORAVIT SIC APERIENS QUE OSSUM IN MEDIO IG-
 NIS AIT. BENEDICTUS ES DNE DS PATRUM NRORU ET LAUDABILIS
 ET GLORIOSUM NOMENTUUM IN SAECULA. QUI INISTUS ES IN
 OMNIBUS QUAE FECISTI NOBIS ET UNIVERSA OPERATA UERA.
 ET VIAE UAE RECTAE ET OMNIA IUDICIATA UERITAS. IUDICIA
 ENIM UERA FECISTI IUXTA OMNIA QUAE INDUXISTI SUPER NOS.
 ET RETQ; Quando diuersis premimur angustiis ex toto cordis
 hoc loquamur affectu. & quicquid nobis acciderit lusteno sus-
 tinere faciamur. ut compleatur In nobis illud qd scriptum e.
 & ultauerunt & letati sunt filii iude In omnibus iudiciis tuis
 dne; PECCAVIMUS ENIM ET INIQUE EGIMUS RECEDENTES A TE
 ET IDEL. QUI MVS IN OMNIBUS; ET RETQ. ET certe tres pueri

non peccauerunt nec eius a & latif erant quando ducti sunt In babilonem ut propter sua uitia punirentur. ergo quomodo hic & persona populi loquuntur sic illud apostoli legendum. e. non enim quod uolo hoc ago. sed quod nolo hoc operor. & cetera que in eodem loco scripta sunt. Quid dñe in minutis uis plus quam omnes gentes. et sumus humiles in uniuersa terra hodie propter peccata nra. et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux. neque holocaustum. neque sacrificium. neque oblatio. neque incensum. neque locus primitiarum coram te. ut possimus inuenire misericordiam. His uersiculis utendum. e. si quando ecclesia propter peccata populi scorum uiuorum. & magistrorum qui in di lege edoctissimi sunt sustinent penuriam. & quo in persecutionibus non offerunt sacrificium & oblationem; quidam hunc locum ad celestem referunt hierusalem. quod anime ad tessen a delapsae. & in loco lacrimarum & confusionis positae plangant antiqua delicta. & cetera que propheta lissermo complectitur. sed hec non recipit ecclesia di. SED IN ANIMA CONTRITA ET SPUMILIATISSUS CIPIAMUR. ET RTQ. Et ex presentia loco & ex eo quod sequitur. Benedicite sps & animae iustorum dnm. & in psalmis. sacrificium do sps contribulatus cor coneritum & humiliatum ds non spernit; sunt quia aliud uelint. ee. spm in homine excepto sco spu & aliam animam. sed sub laborandum eis erit. quomodo absque carne dono & gratia a spu sco. duae substantiae & duo interiores homines. In uno homine. ee. dicatur. ET NON CESSAUERUNT QUI MISERANT EOS MINISTRI REGIS SUCCENDERE FORNACEM. Napta & stappa & pice & mal

VIII

M.

leolis. & salustius scripsit in historis. quod naptagenus sit fomitas
 a pud p̄sas quouel maxime nutriantur incendia. alij ossa oli
 uarū quæ proieciuntur cum amurca are facta. nepta appel
 lari putant. Unde & grece. ἸΣΤΡΪΝΪΙ. dicitur ab eo quod ἸΣΤΡΪ
 id. ē. ignē nutriat. **ANGELUS ANTEM DNI DESCENDIT CUM
 AZARIA ET SOCIIS EIUS IN FORNACEM ET EXCUSSIT FLAMMAM
 IGNIS DE FORNACE. ET FECIT MEDIVM FORNACIS QUASI VENTU
 RORIS FLANTEM. ET NON TETIGIT EOS IGNIS OMNINO NEQUE CON
 TRISTAUIT. NEC QUICQUAM MOLESTIAE INTULIT.** Oppressa
 perturbationibus anima. & uariis molestiis occupata. cū
 hominū desperauerit auxilium. & tota ad dñm mente con
 uersa. ^{fuert} descendit ad eam angelus dñi. scilicet sermo diuinus.
 & excutit flammam estuantis ardoris. ut nequa quā igni
 tā lacula inimici cordis nr̄i arcana penetrent. nec illius
 fornace claudamur; potest & hic angelus dñi qui descen
 dit cum tribus pueris in caminum ignis ardentis & eos pro
 texit ab ardore flammarū. t̄ypice significare dñm sal
 uatorem quem proph̄a magni consilij angelū nominauit
 eo quod suæ & paternæ adnuntiator. ē. uoluntatis. hic quo
 que descendit in hunc mundū ubi rex confusionis id. ē. diabo
 lus fornacem hoc. ē. corda iniquorū igne cupiditatis acque
 luxorie inflammat. ut flatu sp̄s sc̄i p̄ gratiā suā electos
 suos ab hoc igne seruet in laesos. quatinus eius laudib; intenti p̄
 ereptiones sua gratias referant liberatori suo. De quo subdit.
**TUNC IRES QUASI EX UNO ORE LAUDABANT ET GLORIFICA
 BANT ET BENEDICEBANT DNM IN FORNACE DICENTES. ISTE
 ergo tres uiri qui quasi ex uno ore laudabant & glorifica**

bant & benedicebant dñm significant electos dī qui In scē
 trinitatis fide solidatq unum dñm patrem & filium & sp̄m sc̄m
 adorant colunt & predicant. Laudant quidem recta cre
 dultate. glorificant uera confessione & benedicunt bona
 operatione. Unde & iam concorditer dicunt. BENEDICTUS
 ES DñE D̄S PATRUM N̄ORUM ET LAUDABILIS ET GLORIOSUS ET SU
 PER EXALTIATUS IN SECU LA. ETCĒT. D̄S ergo patrum nr̄orum
 dñs ē. xp̄s cum patre & sp̄u sc̄o unus & omnipotens d̄s quem co
 luerunt patriarche. Laudauerunt prophete. p̄dicauerunt
 apostoli omnis xp̄i ecclesia confitetur. hic semp erat. ē. & erit
 laudabilis & gloriosus. & sup omnes creaturas & altatus
 regnat In secula seculorum. Cuius nomen glorię ē. sc̄m atq;
 laudabile & sup & altatū In omnibus seculis. quia iuxta
 p̄tri sententiā. non ē. nomen sup t̄m datū hominibus
 In quo oporteat saluos fieri. quō ipse semp & ubique regnans.
 & uniuersa nutu suo disponens. Omnia quęcumque uult
 facit. In celo & In t̄m In mare & In omnibus abyssis. qui fecit
 celum & t̄m mare & omnia quę In eis sunt. qui custodit
 ueritatē In seculū facit iudicium In iuriam patientibus dat
 escam esurientibus. erigit elisos. soluit compeditos. In lumi
 nat cęcos. diligit iustos. Unde regnū ipsius regnum. ē. omniū
 seculorum & dominatio eius In omni generatione & progeme.
 BENEDICTUS ES IN TEM PLO SC̄O GLORIA ET UERE ET SUPER LAUDA
 BILIS ET SUPER EXALTIATUS IN SECU LA. Templum enim dñi
 sc̄a ē. ecclesia ubi ipse In habitat & gloriosa operum suorū
 ostendit mirabilia. Unde ad credentes ait apostolus. Nescitis
 quia templum dī estis & sp̄s dī habitat In uobis. & item. templū

Inquit discim. e. qd estis uos. ibi enim ipse laudabitur semp & eius
 potentia pdicabitur In saecula. **BENEDICTUS ES IN THRONO REG-
 NITUI ET LAUDABILIS ET GLORIOSUS IN SAECULA.** Thronus ergo dñi
 aut angelicas significat potestates quibus dñs p̄sident In mundo
 sua dispensat iudicia aut tribunal futuri iudicij p̄figurat In quo
 equitatis sua iusta ostensurus. e. iudicia. Unde p̄ph & a adom̄
 dicit. sedes sup̄ thronum qui iudicas equitate. In futuro ergo
 iudicio dñs x̄ps In sede maiestatis suae honorabilij potestate ses-
 surus. e. iudicans equitatem. ipse enim iudicabit orbem terre
 In equitate & populos In ueritate sua quō reddet unicuique
 secundum opera sua. **BENEDICTUS ES QUI IN TVERIS ABYSSOS
 ET SEDES SUPER CHERUBIM ET LAUDABILIS ET SUPER EXALTATUS
 IN SAECULA.** Abyssus enim dicitur aquarū copiosissima &
 nimia profunditas. quae & In bono & In malo plerumque ponit̄.
 In bono ut. e. illud. iudicia dñi abyssus multa. In malo uero
 ut. e. hoc. abyssus sicut palliū amictus eius. quod significat
 multitudinē p̄secutorum quae circumdat & grauat scām
 aeclesiam; Dñs ergo abyssum Intu & ur qui a nihilo eū lat &
 non. e. enim ulla creatura Inuisibilis In conspectu eius. & sed &
 sup̄ cherubim. hoc. e. regnat sup̄ angelicas potestates In quib;
 e. agnitio diuinae maiestatis; cherubim ergo Interp̄tatur
 plenitudo scientiae. ipse ergo merito dñs benedictus qui om-
 nia nouit & sup̄ omnia regnat & uniuersa sub sua ordinat
 potestate. **BENEDICTUS ES IN FIRMA MENTO CAELI ET LAUDA-
 BILIS ET GLORIOSUS IN SAECULA.** Firmamentum enī caeli aut
 angelicas potestates significat In quibus dñs p̄p̄ualiter
 regnat uel scientiā sc̄arum scripturarū ubi totus boni & ueri

tatis solidamentum . ē . & maiestas ac bonitas creatoris assidue
 laudatur & p̄dicatur . hinc quoque scriptum . ē . Cælū plicabit̄
 sicut liber inuolutus . & alibi . firmamentum . ē . dñs timentibus
 eum & testamentum ipsius ut manifestetur illis . **BENEDICITE**
OMNIA OPERA DÑI DÑM . Generali laudatione p̄missa quod om
 nis creatura debeat laudare dñm . In consequentibus p̄ partes sin
 gulas hor tatur angelos & celos aquas atque uirtutes . solē & lu
 nam imbrem & rorem sp̄m ignē & aestatem frigus & aestum . & cōl .
 quae longum . ē . texere . ita ut fontes quoque & maria ac flumina
 cōelos & uolucres bestiasque & pecora ad laudem dñi p̄uocet
 & filios hominū . & post omne horum genus israhelē & de
 ipso isrl̄ sacerdotes & seruos dñi . sp̄s animasque iustorum .
 scōs & humiles corde . & ad extremū . Annaniam . Azariam .
 & misa elem . qui ad laudes dñi p̄ sentj beneficio p̄uocantur .
 omnis autē creatura non uoce sed opere laudat dñm . quia ex
 creaturis consequenter creator intellegitur . & singulis operib;
 atque affectib; dī magnificentiā demonstratur . Sed quia dauid
 In psalterio pari modo omnia opera dñi hoc . ē . omnes creatu
 ras ad benedicendum & ad laudandū dñm prouocat . restat
 ut sicut historicus ordo iste benedictionis atque laudationis
 dñi laudabilis exstat . ita & mysterij eius sensus spiritalis
 singulis speciēbus conuenienter aptetur . Dicit enim dauid lux
 ta finem centesimi & secundi psalmi quem ad benedicendum dñm
 composuit ita . Benedicite dñm omnia opera eius In omni loco
 dominationis eius . Ammonet enim ipsa opera dñi auctorem
 suum debere laudare ut texena caelestiaque concluderēt .
 Nam cum totum opus eius sit om̄a debent suū benedicere

creatorem. & In omni loco dominationis eius. quia si cut nulla
 creatura a laudibus dñi lubetur & capi. Ita nec locus quisquam
 relinquitur qui talis munere segregetur. nam cum dicitur. In
 omni loco dominationis eius nihil excipitur quia ubique
 dominatur. significans forte a ecclesiam catholicam que per
 totum mundum erat dño prestante creditura. ipsa enim ubiq;
 dñm benedicit ubique conlaudat & gratias maximas hymnica
 exultatione concelebrat. quod autē In benedictione triumphero
 rum singulis uersibus subiungitur. LAUDATE ET SUPER EXALTATE
 EUM IN SECVLA. hoc ostendit quod ita laudis eius preconium debet
 pronuntari ut ipse sup omnia exaltatus In secula regnans predi
 cetur. BENEDICITE CAELI DÑM. BENEDICITE ANCELI DÑI DÑM.
 Caeli enim secundum historiam benedicant dñm quia In sua po
 sitione laudabilem & benedictū ostendunt creatorem. quam
 uis ergo In genesi unum celum fabricatum. eē. legerimus tam
 eos plurali numero & paulus apostolus appellauit. qui refert
 Interitum scē celum raptum ibique talia cognouisse. que homi
 ni non licebat effari. & hic plurali numero nuncupantur quod
 talis forsitan ratione concordat dicimus unum. eē. palatium
 qui multis membris multis spatiis ambiatur. Ita forsitan &
 caeli partes dicimus caelos dum complexio atque sinus eius
 unus. eē. monstretur; caeli uero substantia quamuis pura
 lucida atque egregia. eē. putanda sit dignaque talibus.
 actantis habitatoribus suis. tamen animal. eē. non com
 peri & temerarium. ē. & opinione hominū dicere quod caele
 stium litterarū non tradit auctoritas. Nam & caelorum nomi
 na In scripturis apostolos & prophetas Inuenimus denotatos

quide aduentu dñi differendo orbem terrarū scī ammontio
 nibus Impleuerunt In quibus dī tamquam In cælis habitat
 quicunq̄ lata complectitur n̄ ex parte sed tota eos plentū
 dine sue maiestatis. pars enim In dō non. ē. sed ubique totus
 & plenus. ē. **BENEDICITE AQUAE QUAE SUPER CAELOS SUNT**
DŃM. Aquas uero sup̄ celos. eē. genesis refert ait enim.
 Diuisitque aquas quæ erant sub firmamento ab his quæ erant
 sup̄ firmamentū. quod utrumque n̄ in uel laudis designat
 arcanum. ut & celorum tenuitas firma consistat. & aquæ
 supra ipsum positæ cum sint grauiores nisi quando fuerint
 lusse non defluant. Aquæ uero quæ sup̄ celos sunt ut arbi
 tror istas quæ defluunt. eē. non dubium. ē. testante libro
 genesis quod cataraete cæly apertas sint. & facta sit pluuia
 sup̄ terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus
 & cetera quod non a deo querere necessariū. ē. quando
 aut p̄ se aut p̄ substantias rationales laudare dñm omnia
 commonentur. **BENEDICITE OMNES VIRTUTES DŃI DŃM.**
 De uirtutibus dicitur In psalmo. Benedicite dñm omnes
 uirtutes eius & ministri eius qui faciunt uoluntatem eius.
 quō illa sublimis spiritalis que substantia beatorū ange
 lorum cum dñm contuētur. ibi ueritatē eius uoluntatis
 agnoscit. nec opus. ē. loqui qui buisse diuinitas propitiata
 patefacit. non enim dī uerberato aere loquitur. sed In
 spiramine sue uoluntatis eorum ad suum uelle conuer
 tit. **BENEDICITE SOL ET LUNA DŃM. BENEDICITE STELLAE**
CAELI DŃM. De quo & psalmista In centesimo quadagesimo
 octauo psalmo dicit. Laudate eū sol & luna laudate eū

42. omnes stelle & lumen. sol luna stelle ut quidam dicunt
& si aliquo spū proprio regantur. tamen quia carnalibus
oculis patescunt inferiores. eē. uirtutibus que non uidentur
non absurda estimatione colligitur quam uis celi speciem
decoro lumine ornare uideantur. Nam illa ad que puenit
nr̄ aspectus scilicet sint lucida acque subtilia tamen corpora
eē. manifestum. ē. & necesse. ē. ut illis cedant que inuisi-
bili uirtute subsistunt. qua propter solem lunam & stellas
siue p̄ propriam rationē siue p̄ alia sensibiles & iudicabi-
les substantias propheta laudare precepit dñm. quia
creatoris beneficio existere meruerunt; considerata enī
tot lumina ingentes ammirationes poterunt commouere.
quando & mortales oculos uidere faciunt & ipsa in tam
splendida claritate consistunt. his rebus lumen generali-
ter adiunctum. ē. ut cetera in se lumen habentia que di-
numerata non sunt tali complexione ad laudes dominicas
incitari &. **BENEDICITE IMBER ET ROS DÑM.** In imbre enī
& rore dona celestia & precepta ac mandata dñi ex-
primuntur. que tēp̄ hoc. ē. homines inrigant & excitant
ad proferendum germen bonorum operum. Dignum. ē. enī
ut quod dono celestis salubriter hominibus offeratur ad bene-
dictionē & laudem dñi proficiat. **BENEDICITE OMNES SP̄S
DÑM.** Hoc. ē. quod in psalterio nouissime scriptum. ē. Om-
nis sp̄s laud & dñm. Non utique caro & sanguis non ambi-
tus non in lecebre seculares sed illud quod. ē. in natura
sublimius hoc laud & dñm quod celestia utique sapit quā
aeterna premia concupiscit. qua propter uniuerso operi

breuē p̄fectamque sententiā dedit ut dñm saluatorē spiri-
 taliter debeant cuncta laudare. BENEDICITE IGNIS ET AESTAS
 DñM. Ignis aliquando caritatē significat. aliquando tribu-
 lationem. sic & aestus aliquando ardorem dilectionis & uiri-
 ditatem boni operis. aliquando aestum p̄secutionis exprimit.
 sed hæc benedicunt dñm quando homines faciunt benedicere
 creatorem suum. quia sc̄i uiri & In prosperis & In aduersis
 semp̄ laudant dñm. Unde apostolus exhortatur ut In omni-
 bus exhibeamus nos m̄& ipsos sicut d̄i ministros. p̄ a iustiti-
 æ ad dextris & a sinistris. p̄ gloriā & ignobilitatē. p̄ Infa-
 miam & bonam famam. ut In omnibus glorificetur d̄s p̄ ih̄m
 xp̄m. similiter quattuor uersus sequentes Intellegi possunt
 ubi dicitur. BENEDICITE NOCTES ET DIES DñM. BENEDICITE LUX
 ET TENEBRE DñM. BENEDICITE FRIGUS ET AESTUS DñM. BENE-
 DICITE RORES ET PRUINA DñM. Per contrarias enim sibi m̄&
 res laudem dñi fieri hortatur & ad benedicendum prouocat.
 Nam dies & lux & aestus & rores prosperitatē. & contra-
 nox & tenebre frigus & pruina tribulationē significat.
 non solum enī elementa mundi & tempora ad laudandum
 dñm habilia sunt. sed & cum ipsi homines qui sub elementis
 mundi constitutiq; temporaliter uiuunt ad benedicendum
 dñm debitores fiunt qui a creator omniū sic temperat elec-
 tus suis p̄sentia ut ipsi per p̄&ualiter preconia non tace-
 ant diuina. Unde paulus ait. Libenter igitur gloriabor
 In infirmitatibus meis ut In habita & In me uirtus xp̄i. & itē
 id Inquit quod In p̄sentia. ē. momentaneū & leue tribu-
 lationis nr̄e supra modum In sublimitate. a & eternum

glorie pondus operatur In nobis. non contemptibus nob
 que uidentur sed que non uidentur. & cetera. BENEDICITE
 CELV ET FRIGVS DN̄M. BENEDICITE CLACIES ET NIVES DN̄M.
 In gelu & frigore glacie & niue p̄sentis temporis aduersitas
 uel duritia mentis humane significatur. sed sepe hæc dn̄s
 In laudem suam conuertit. dum homines In fidelitatis algo
 re corripentes p̄ fidei calore & bonorum operū studiū ad
 seruitiū xp̄i conuertuntur. Unde scriptum. ē. In salomone.
 sicut In sereno glacies ita soluentur peccata tua. & In psalmo.
 ignis Inquit grando nix glacies sp̄s procellarum qui faciunt
 uerbum eius. quibus rebus p̄ allegoriam homines significat
 qui In hoc seculo ex turbolentis & pessimis ad deuotionis tran
 quillissima studia p̄ uenerunt. quomodo isti faciunt uer
 bum eius. nisi quia ex tempestuosis & Improbis ad confessio
 nis ipsius gratiā uenire meruerunt. BENEDICITE FULGORA
 ET NUBES DN̄M. Quid ergo p̄ nubes nisi euangelij predico
 res. & quid p̄ fulgora nisi coruscationes miraculorū nobis
 demonstrantur. De quibus p̄ psalmistam dicitur. fulgora
 multiplicabis & conturbabis eos. p̄ has ergo nubes lumine
 suo desup dn̄s fulgorat. quia p̄ predicatoris sc̄os In sensibili
 tatis nr̄e. tenebras & ic̄m miraculis Inlustrat. cum que
 nubes istæ uerbis pluunt. cum que miraculis uim corusce
 lucis aperiuunt. & extremos & ic̄m mundi terminos In diuino
 amore conuertunt. BENEDICAT TERRA DN̄M. LAUDA
 ET SUPER EXALTA EVM IN SAECULA. Hic ergo terra sc̄am
 aedesiā significat. de qua In psalmo scriptum. ē. Dn̄i. ē.
 terra & plenitudo eius orbis terrarū & uniuersi qui habi

45.

tant in ea quam in terra. In bono & in malo ponis sepe nouerimus. hic tamen a ecclesiam debemus aduertere quod dno ut diximus. specialiter pura mente famulatur. Nam licet omnia ab ipso sint condita. tamen illud ipsius esse proprium dicimus quod eum ueneratur auctore. & ideo ecclesia non in merito fructifera bonorum terra suscipitur quam nutrit & continet & populum christianum. haec ergo terra sepe laudat dnm & super exaltat eum in secula. quia non solum in presentia seculo. sed & in futuro eum sepe laudat. & super omnia dominante predicat.

BENEDICITE MONTES ET COLLES DN̄M. BENEDICITE UNIERSA GERMINANTIA IN TERRA DN̄M. LAUDATE ET SUPER EXALTATE EUM IN SAECULA. Hinc & sic psalmista ubi omnes creaturas ad laudandum dnm prouocat inter cetera ait. montes & omnes colles ligna fructifera & omnes cedri. hic montes significant homines potumida potestate sublimes. colles mediocres aequalitate tractantes. ligna fructifera qui ex duritia peccatorum conuersi fructus bonorum operum intulere dulcissimos. cedri quoque absolute super bos significant & elatos. sed qui a mandatis quod uniuersa terra germinantia dnm laudant. ostendit quod ex omnibus generibus hominum xpi gratia sibi electos parat qui in illa ultima resurrectione angelorum possint coelestibus adgregari. & in laudibus conditoris sui in aeternum sociari.

BENEDICITE FONTES DN̄M. Fons quoque in scripturis aut dnm xpm mystice significat aut gratiam spiritus sancti. aut baptismi lauacrum. aut originem uirtutum. Nam xpm significat in eo quod in genesi legitur fontem esse. In medio paradisi undequattuor

flumina pcedebant. hoc. ē. quattuor euangelia de fonte
 salutaris pcedentia ad Inrigationē generis humani. Item
 fons sp̄s sc̄i gratiā designat In eo qđ dñs dicit In euangelio.
 quibiberit aquam quam ego do fi & In eo fons aque salientis
 In uitam aeternam. Baptismi uero sacramentū ostendit
 illud zachariae pph̄e quo ait. In die illa erit fons patens
 domui dauid & habitantibus hierusalem In ablutionē pec
 catoris & menstruate. hic fons de domo dī egrediens fer
 tur ad ecclesiam & ad scientiā scripturarū ut omnes renas
 camur In xp̄o & In aqua baptismatis nr̄a nobis peccata do
 nentur. sed hic fons potest testimonia sacrarū scriptu
 rarū p̄ ora p̄dicatorū prolata Intellegere. Unde In psalmo
 scriptum. ē. a paru erunt fontes aquarū. id. ē. ueritas predi
 cantū qui fontes aeternae uitae sc̄itatis ore fuderunt. ipso enim
 dño ueniente patuit quod obscuritas diuinitategebat eloqui.
 BENEDICITE MARIA ET FLUMINA DN̄M. Quando dicit maria
 generaliter omnes aquarū collectiones siue salas sint siue
 dulces simul comprehendit. Iuxta illud quod scriptū. ē. con
 gregationes aquarū appellauit maria a quibus flumina
 pcedunt. ut. ē. illud ad locū unde exeunt flumina reuer
 tuntur ut iterum fluant. ubi metaforice aqua nomine
 limus terrae. & In fluminib; homines Intelleguntur qui In
 terram unde sumpti sunt reuertuntur. sed terra eorū multa
 tudine non Impl̄tur. Benedicere ergo iubentur homines
 dñm. hoc. ē. auctorem suū cognoscere. illum que fide & bonis
 operib; colere. quia ab ipso creati sunt & ad eius iudicium
 omnes reuertuntur. quatinus unusquisque p̄ propria corporis

recipiat prout gessit siue bonum siue malum. **BENEDICITE COELI**
ET OMNIA QUAE MOVENTUR IN AQUIS DÑM. LAUDATE ET SUPER
EXALTATE EUM IN SAECULA. In coelis ergo qui pro magnitudi-
 ne corporis sui montibus comparantur. & ceteris animantibus
 quae in mare uersantur preminent. potentes istius mundi & pri-
 mi possunt. hic cum ceteris hominibus qui in hoc seculo uersant
 ad laudandum creatorem suum prouocantur. cuius munere omnes
 subsistunt & cuius ope omnes nutriuntur. quia dignum est. ut
 magni & parui omnipotentem conditorem suum laudent
 & in seculo benedicant. **BENEDICITE UOLUCRES CAELI DÑM.**
 In uolucris ergo philosophi accipi possunt qui cogitationum
 suarum uelocitate naturas rerum & cursus siderum discutere con-
 suerunt. siue & cum altiori sensu angelum uolucrum nomine desig-
 natum intellegi possunt. qui ad custodiam hominum in mundum ad-
 mittuntur. ut eorum curam gerant & contra spirituales nequi-
 tates illos defendant. quia sequum est. ut omnes pro latq simul
 & subditq omniū dominatore benedicant qui fecit caelum & ter-
 ram mare & omnia quae in eis sunt. **BENEDICITE OMNES**
BESTIAE ET PECORA DÑM. LAUDATE ET SUPER EXALTATE EUM
IN SAECULA. In bestis crudeles & indomiti homines signi-
 ficantur. & in pecoribus omne uulgus & infinite plebes. nam
 tales propheta hortatur ut conuersi a crudelitate & superbia
 ad humilitatem & innocentiam reuertantur. ita ut corde
 ore & opere benedicant factorem suum. a quo perfecti sunt caeli
 & terra & omnis ornatus eorum. **BENEDICITE FILII HOMINUM**
DÑM BENEDICAT ISRAHEL DÑM. In filiis qui dem hominum
 rationabiliter uiuentes. & in ista diuinae contemplationi

uacantes designantur. hos ergo ad benedicendum dñm inuitat
 quia dignū & iustum. ē. ut qui sup ceteras creaturas terre
 hoc ab opificis sui largitate pceperunt. ut eū ueraciter agnos
 centes recta fide ac bonis operibus colere. & mundo corde
 atque pura intentione contemplari atque diligere possint
 numquam a laudibus eius cessabit. sed in aeternū benedicen
 tes p̄dicent. **BENEDICITE SACERDOTES DÑI DÑM. BENEDICITE**
SERUI DÑI DÑM. In sacerdotib; magistris ac ecclesie exprimit.
 In seruis uero subiectorū plebem. omnes ergo adhortatur
 ut p̄ laq & sub dñm xp̄m cuius muneresunt sc̄ificati atq;
 mundaq; semp benedicent simul cum patre & sp̄sco regnan
 tem in secula seculorum. **BENEDICITE SP̄S ET ANIMAE IUSTO**
RUM DÑM. In sp̄s ergo & animae uocabulo totā conditionē
 interioris hominis comprehendit qui sp̄s sapit & anima ui
 uit. mandat ergo p̄ph̄a ut iustorū sp̄s & animae benedicant
 dñm. quia illi solum modo ueraciter benedicunt dñm qui
 iustitiae & ueritatis regulam seruant. horumq; benedic
 tiones diuinitas gratanter accipit qui recta fide uera con
 fessione ac bona operatione iuste uiuendo illū conlaudant.
BENEDICITE SC̄I ETHVMILES CORDE DÑM. Humilitatē cordis
 habere & p̄sens uersiculus docet. & illud quod in euangelio
 legitur. Discite a me quia mitissimū & humilissimū corde. & in
 ueni & is requiem animabus ur̄is. cordis autē illa. ē. humili
 tas quae in alio loco paupertas sp̄s appellatur ut n̄ erigamur
 supbia. nec ficta humilitate gloriam terrenā queramus.
 sed toto corde in dñm inuicemur. **BENEDICITE ANANIA AZARIA**
ET MISAELO DÑM. HYMNUM DICITE LAUDATE EISU PER EXALTA

TE ENIM IN SAECULA. QUIA ERUIT NOS DE IN FERNO ET SALVOS FECIT
 DE MANU MORTIS. ET LIBERAVIT DE MEDIO ARDENTIS FLAMMAE.
 ET DE MEDIO IGNIS ERUIT NOS. Nouissim euerot tres pueri sem &
 ipsos ad benedicendum dñm exhortantur. & merito quia ordi
 nem creaturæ suæ ob liberationē eorū commutauit. Ita ut nec
 corpora eorum ignis ledere nec uestimenta flamma combu
 rere possit. cui hymnus. ē. debitus & laudatio conueniens.
 quia ipse semp laudabilis & sup omnia exaltatus manet in
 saecula saeculorum. haec ergo clausula benedictionis bene
 nobis congruit ut ipsi & iam quos conditor n̄r de inferno eruit
 & saluos fecit de manu mortis eripuit que de potestate dia
 boli. & de igne ardentis gehennæ liberauit. hymnum e omni
 tempore dicamus. & confiteamur nomini scō eius & glorie
 mur in laude ipsius. quō ipse solus bonus. ē. quō in saeculū mise
 ricordia eius. cui paria psalmista decantans dicit. Confite
 mini dño quō bonus quō in saeculum misericordia eius. quia
 ergo confessio ad professionē peccatorū. & ad laudandum
 dñm parimodo parit. & necesse. ē. nobis ut primū confiteamur.
 alter utrum peccata n̄ra & oremus pro inuicem ut saluemur.
 sicque a peccatis mundaq creatori n̄ro laudes gratas in æter
 num cantemus. quis enim dubitat ad eum recurrere quem
 sibi audit posse celeberrime subuenire. Bonus enim dñs
 recte dicitur qui delinquentē pascit. qui exspectat errantem.
 qui solem suū facit oriri sup bonos & malos. & pluit sup iustos
 & iniustos. hoc & iuxta ipsius ueritatis uocē declaratur nemo
 bonus nisi solus dñs. addidit quō in saeculum misericordia eius.
 audito bono dño ne se humana negligentia ab studiosa & se

dula supplicatione suspendere & remediꝝ causam dicit. ut ad
 confessionem celerem dñi debeat munere festinare. In seculum autē
 uitæ huius significat cursum ubi miseris sunt. quicum que delin
 quunt. ubi fas. ē. corda nr̄a conuertq. & misericordiam postu
 lari. ibi enim damnatio. ē. confiteri peccatum. ubi uiam constat
 esse iudicium; TUNC NABUCHODONOSOR REX OBSTIPUIT ET

VIII

H

SURREXIT PROPERE ET AIT OPTIMATIBUS SUI. Huc usq. ex theo
 doctōnis interpretatione pauca pstrinximus de confessione &
 laude trium puerorū quæ non habentur in ebreo. & in sequa
 mur ebraicam ueritatē; & surrexit propeere & ait optima
 tibus suis. punitis principibus suis corripitur. ut uiuens glo
 rificet dñm. Interrogat autē optimates suos. quorū accusa
 tione & consilio. iij. pueros in ignem fornacis miserat. ut
 illis respondentibus semisisset tres pueros in fornacem. iste est
 nuntius & ostendat; ecce ego uideo uiros quattuor solutos & am
 bulantes in medio ignis. & nihil in eis corruptionis & species
 quarq. similitudo filii dī; rursum dicam. o quam sapiens
 ignis. quam inenarrabilis dī potentia uinculis stricta sunt
 corpora uruntur uincula. corpora n̄ uruntur; speciem autē
 quarq. quem similem dicit filii dī. uel angelum debemus
 accipere ut hoc transtulerunt. uel certe ut plerique arbi
 trantur. dñm saluatōrē; sed nescio quomodo rex impius.
 dī filiū mereatur uidere; Ergo iuxta simmachum. qui
 interpretatus. ē. species autē quarq. similitudo. n̄ dī sed
 deorum angelꝝ sentiendis sunt. qui & dꝝ & deorū uel dī filij
 sepissimè nuncupantur; hoc iuxta historiā. ceterum
 in ap̄o prefiguratur iste angelus. siue filius dī dñm nr̄m

ihm qui ad fornacē descendit Inferni. In quo clausē & pecca
 torū & iustorū anime tenebantur. absque exustione & noxa
 sui qui tenebantur Includi. mortis uinculis liberarē.
 TUNC ACCESSIT NABUCHODONOSOR AD OSTIUM FORNACIS IG
 NIS ARDENTIS ET ALIT. PAVORE PERTERRITUS. ET RETQ;
 Non per nuntios querit a pueris. sed ipse eos ex nomine uoca
 uit. seruos dī excelsi appellans. & pōens ut ad se egrediantē.
 quos uinctos in fornacem miserat. BENEDICTUS D'S SEDRAC
 MISAC AB DENAGO. QUI MISIT AN GELUM SNUM ET ERUIT SER
 UOS VOS. ET RETQ. Quem supra filium dī hic angelū uocat
 quamquam In superioribus similitudo filij dī nūeritas ap
 pellata sit; rursus ergo nabuchodonosor dī confessionem
 recipit. & damnatis idolis laudat. iij. pueros. qui nolue
 rant seruire & adorare omnem dīm excepto dō suo. & mirat
 quod scōs dī ignis tangere non potuerit; quod autē ait ame
 propositū. ē. hoc decretum. ut omnis populus & tribus & lingua
 quaecumque locuta fuerit blasphemiam contra dīm sedrac
 misac. abdenago. dispereat & domus eius uastetur; neq;
 enim. ē. alius qui potest ita saluare. quidam pessime
 ad diabolū refferunt quod In consummatione & fine
 mundi & iam recipiat noticiam dī. & omnes ad penitentia
 coartetur. & hunc uolunt regem. ēē. nineue. qui nouissi
 me descendit de throno supbiae. & humilitatis premia conse
 cutus. ē. TUNC REX PROMOVIT SEDRAC MISAC AB DE
 NAGO. IN PROVINCIA BABILONIS. Quid dicunt supra
 .iij. pueros. non iudices prouinciarū. sed prefectos
 operū singulorū fuisse In babilone. hic uolunt eos

Etiam prouinciarū iudices constitutos. NABUCHODONOSOR
 REX. OMNIBUS GENTIBUS ET LINGUIS QUAE HABITANT IN UNI
 UERSA TERRA. PAX UOBIS MULTIPLICETUR. ET RETQ. Episto
 la nabuchodonosor In proph&e uolumine ponitur ut n̄
 finctus ab alio postea liber. sicut. CO TO PAN THA. mentatur.
 sed ipsius danielis. eē. credatur. E CO NABUCHODONOSOR
 QUI ET US ERAM IN DOMO MEA ET FLORENS IN PALATIO MEO.
 SOMNIUM VIDI QUOD PER TERRAM ME ET COCITATIONES MEAE
 INSTRATUM MEO ET VISIONES CAPITIS MEL CONTURBAUERUNT
 ME. ET RETQ. Historia quidem manifesta. ē. & n̄ magna
 Interpretatione Indig&. quod offensam dī nabuchodonosor
 uersus In amencā. vii. annis Interbruta animantia
 uixerit. & herbarum radicibus altussit. ac postea dī mise
 ricordia restitutus In regno. Laudauerit & glorificauerit
 regem cely. quia omnia opera eius uera & uice eius ludicia.
 & gradientes In supbia potest humiliare; sed quia uoluit
 sup nabuchodonosor contrariam Intellegere fortitudinē.
 de qua dñs loquitur In euangelio. uidebam satanam quasi
 fulgor cadentē de celo; & iohannis In apocalipsi quod
 draco cadens In terrā. partem stellarū secum traxerit; & isa
 ias quomodo cecidit lucifer qui mane oriebatur. ad serup
 nequaquam potuisse fieri ut fenop vii. annos uescer&ur
 homo qui nutritus. ē. In dilucis & vii. annis absque ulla
 La ceratione corporis sui Inter bestias uixerit; & quo
 modo amenq̄ homini p̄ vii. annos Imperiū refer
 uatum sit regnum que potentissimū. absque
 rege tanto tempore fuerit aut si alius illy successit

In regnum. cuiusue cordiae estimandus sit ut cederet Imperio
 quod tanto tempore possidebat. presertim cum historia cal
 deorum nihil tale contineat. nec potuisse fieri. ut quidem ino
 ribus scripserint maiora reciderent. hec autē omnia quæru
 & replicant. ut cum historia n̄ steterit p̄ nabuchodonosor dia
 bulus significetur. qđ nos nequaquā recipimus. ne omnia umbre
 uideantur & fabule; quis enī amentes homines non cernat.
 ad Instar brutorū animalū In agris uiuere. Locis que siluestri
 bus. & ut cuncta præterea. cum multo Incredibilia & gre
 cæ & romanæ historie accidisse hominibus prodiderunt;
 scyllam quoque & chimeram. chidram atque centauros.
 aues & feras. & flores & arbores. stellas & lapides factos
 & hominibus narrent fabule; quid mirū ē. si ad ostenden
 dam potentia di & humiliandam regum supbiam hoc di
 ludicio sit paratū; qui & us Inquit eram In domo mea & florens
 In palatio meo siue In throno ut Inter prælatos. ē. theodotion;
 domum autē diaboli qui sensum sequitur contrariū. mundū
 istum Intellegunt. de quo & In euangelio ipse loquitur ad salua
 torem; hæc mihi tradita sunt & apostolus dicit mundus In ma
 ligno positus. ē; somnium uidi quod perterrit me. responde
 at quale somniū uiderit contraria fortitudo nisi forte omne
 quod In hoc mundo habere uidetur umbra & somnium est.
 & uisiones capitis me; conturbauerunt me; nota quod nabu
 chodonosor uisiones non oculorum & cordis sed capitis noue
 rit. quod propter gloriam seruatorum di futurorū illi misere
 ria referuntur. **DONEC COLLECA IN CRESSUS EST IN CONSPEC
 TU MEO DANIEL. CUIUS NOMEN BALTASAR SECUNDUM NOMEN**

DŌ MEI QUI HABET SP̄M DEORUM SC̄ORUM IN SEMETIPSO. ET SOMNIŪ
 CORAM EO LOCUTUSSUM. ET RETQ. Exceptis. lxx. translatorib;
 quihæc omnia nescio qua ratione præterierunt. iij. reliqui
 collegam interpretati sunt. unde iudicio magistrorū eclesie.
 editio eorum in hoc uolumine repudiata. ē. & theodotio nis
 uulgo legitur que & ebraico & ceteris translatoribus congru
 it; unde & origenes in nono stromatū uolumine adserit se.
 que secuntur ab hoc loco in prophēta daniēle. non iuxta lxx
 interpretēs qui multum ab ebraica ueritate discor dant. sed
 iuxta theodotio nis editionē diserere. qui habet sp̄m deorum
 sc̄orum. lingua caldea qua scriptus. ē. daniel legimus.
 HĒLIAM CAD SIN. quod deos sc̄os & non dñm sc̄m significat. nec
 mirum si errēt nabuchodono sor & quicquid sup se cernit.
 non dñm sed deos arbitretur. denique & in consequentibus
 baldasar inquit princeps ariolorum. quem ego scio qd sp̄m
 deorum sc̄orū habeat in se siue incantatorū ut aly interpre
 tati sunt. non mirum si princeps ariolorū omniū constitutus
 sit quia ad præceptum regis sapientiā didicerat caldeorū.
 & decuplum omnium sapientior fuerat inuentus; quera
 mus ab his qui hanc uisionis n̄ recipiunt historiam. quis iste
 sit nabuchodono sor qui somniū uiderit. & quis daniel qui
 somnium eius edisserat & uentura p̄dicat. & quomodo
 hic ipse daniel. qui utique iuxta eos sc̄a intellegenda est
 fortitudo a nabuchodono sor princeps ariolorū eius con
 stituitur & collega appellatur. UIDE BAM ET ECCE ARBOR
 IN MEDIO TERRAE ET ALTI TUDO EIVS NIMIA. MACNA ARBOR
 ET FORTIS ET PROCERLIAS EIVS CONTINGENS CAELŪ ASPECTUS

55

ILLIUS ERAT. USQUE AD TERMINOS UNIVERSAE TERRAE. ET RETQ.
 NON SOLUM DE NABUCHODONOSOR REGE CALDEO SED DE OMNIBUS
 IMPIIS PROPHETA LOQUITUR. UIDI IMPIUM SUP^{er} ALTATUM & ELEUA
 TUM SUP CEDROS LIBANI. QUI IN MAGNITUDE UIRITUM. SED SUA ELE
 UIANT^{ur} SUPBIA. & IDEO EXCIDUNT^{ur} & CORRUUNT. UNDE BONUM E. ILLUD
 SECTARI QUOD D^{omi}n^us DOCE^t IN EUANG^{el}. DISCITE A ME QUIA MITIS SUM
 & HUMILIS CORDE. QUOD AUTEM AIT. IUXTA THEODOTIONE. 505 Y 506.
 ID E. ALTITUDO EIUS SIUE. HXY PL. UT IPSE POST EA INTERPRETATUS EST
 ID E. DOMINATIO. PRO QUO NOS UERTIMUS ASPECTUS EIUS. IDEM CON
 TEMPTORES HISTORIAE CALUMNIANTUR. QUOD NEQUAQUAM DOMINA
 TIO NABUCHODONOSOR ORBEM TERRARUM POSSEDERIT. NEQUE ENIM
 GRECIS & BARBARIS CUM Q^{ui}bus SEPTENTRIONALIBUS & OCCIDENTIS
 NATIONIBUS IMPERAUIT. SED TANTUM ORIENTIS PROUINCIAS TENU
 IT. ID E. ASIAM NON EUROPA & LIBIAM. & QUO INTELLEGI UOLUNT
 AD DIABULUM CUM Q^{ui}bus REFERENDA. CUM HAEC OMNIA NOS HYBER
 BOLICE DICTA DEBEAMUS ACCIPERE. AD SUPBICM REGIS IMPII. QUI
 TANTUM GLORIATUR IN ESAIA UT CAELUM TENERE^{re} LA^{te} & ORBEM
 TERRE^{re} QUASI M^uNUM & OUA UOLUCRUM. ET ECCE VICILEI SC^{ilicet} DE
 CAELO DESCENDIT. CLAMAVIT FOR^{te} TITER ET SIC AIT. SUCCIDITE AR
 BOREM ET PRECIDITE RAMOS EIUS. EXCUTITE FOLIA EIUS ET DIS PER
 CITE FRUCTUS. FUCIAN^t BESTIAE QUAE SUB TEREAM SUNT. ET VOLU
 CRES DE RAMIS EIUS. UERUM TAMEN GERMINA RADICUM EIUS SINITE
 ET ALLICETUR VINCULO FERREO ET AEREO IN HERBIS QUAE FORISSUNT.
 ET RORE CAELI TINCUANTUR. ET CUM FERIS PARS EIUS IN HERBA TERRAE.
 COREIUS AB HUMANO COMMUTE TUR. ET COR FERIS DEIN REI ET SEP
 TEM TEMPORA MUTENTUR SUPER EUM. IN SENTENTIA VICILUM
 DECRETUM EST ET SERMO SCORUM ET PETITIO DONEC COGNOS CANT

VIVENTES. QUO DOMINATOR EXCELSUS IN REGNO HOMINUM. ET CUI
 CUMQUE VOLUERIT DABIT ILLUD ET HUMILLIMUM HOMINEM CONSTI
 TUIT SUPER EO. Pro uigili theodotion ipsum caldaicum uerbum
 posuit. HIR. quod per tres litteras. AIN. IOD. RES. scribitur. significat
 autem angelos quod semper uigilent & ad diuini imperii sint parati.
 Unde & nos crebrius pro citationibus imitamus angelorum officia
 & de domino dicitur non dormitabit neque obdormiet qui custodit israhel.
 Denique & in consequentibus legimus in sententia uigili hoc est
 angelorum decretum. est sermo sanctorum & peccatio. consuetudo autem
 greci latini que sermonis. HIRIN. uocat. que per multum colorem
 arcum ad teyem descendere dicitur; TUNC DANIEL CUIUS NOMEN EST
 BALDASAR COEPIT INTRA SEMET IPSUM TACITUS COGITARE QUASI UNA
 HORA ET COCITATIONES EIUS CONTURBABANT EUM. RESPONDENS
 QUEREX AIT BALDASAR SOMNIUM ET IN TERPRETATIO EIUS NON
 CONTURBENTIE. Tacitus intellexit daniel somnium. esse contra
 regem & timorem cordis uultus pallore signabat. dole
 batque pro eo quia honoris plurimum deculerat & ne uideretur
 insultare atque elocari contra hostium regem. denique
 de testibus id quod intellegebat loquitur ad eum. DOMINUM SOM
 NIUM TUUM HOCHIS QUI TE ODERUNT ET IN TERPRETATIO EIUS
 HOSTIBUS TU ISSIT. Videns ergo nabuchodonosor eum mouere
 ne sinistrum quid atque contrarium contra regem dicere ui
 deretur. cohortatur ut simpliciter & uere loquatur quod intel
 legit. nequaquam moueat. ARBOREM QUAM VIDISTI SUBLI
 MEM ATQUE ROBUSTAM TU ES REX QUIA MAGNIFICATUS ES ET
 INUALUISTI. ET MAGNITUDO TUA CREUIT ET PERUENIT USQUE
 AD CAELUM ET POTESTAS TUA IN TERMINOS UNIVERSAE TERRAE.